

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.07 – КМР. 1699 “С” 2022.10.11. 012 ПЗ

НУБІП України

ПАЛІЙ ВІТАЛІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

2022 р.

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Факультет економічний

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів

Н. М. Давиденко

2021 р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТУ

Палію Віталію Олександровичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма Фінанси і кредит
Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи «**Інвестиційна стратегія підприємства та особливості її формування в сучасних умовах**»

затверджена наказом ректора НУБіП України від «11» 10.2020 р. №. 1699 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи наукові періодичні публікації, монографії, законодавчі акти, статистична звітність пенсійного фонду України.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні основи формування стратегії інвестиційного розвитку підприємств
2. Дослідження стану інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей
3. Формування стратегії інвестиційного розвитку переробних підприємств та механізмів її реалізації

Перелік графічного матеріалу 18 таблиць, 12 рисунків

Дата видачі завдання «10» вересня 2021 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

Н. М. Давиденко

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання

В. О. Палій

(підпис) (прізвище та ініціали студента)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів випускної магістерської роботи	Термін виконання етапів	Примітка (виконано)
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	до 25.09.2021	виконано
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання його керівнику	до 30.11.21	виконано
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання його керівнику	до 29.03.22	виконано
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання його керівнику	до 31.05.22	виконано
5.	Підготовка вступу та висновків	до 30.09.22	виконано
6.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	до 10.10.22	виконано
7.	Отримання відгуку керівника роботи	до 20.10.22	виконано
8.	Отримання зовнішньої рецензії та попередній захист	до 20.10.22	виконано
9.	Подання електронного варіанту роботи для перевірки на плагіат	до 05.11.22	виконано
10.	Допуск роботи до захисту зав. кафедри	до 15.11.22	виконано
11.	Захист роботи	21-22.11.22	

Керівник магістерської роботи

д.с.н., проф. Давиденко Н.М.

(підпис)

(ПІБ, науковий ступінь та вчене звання)

РЕФЕРАТ

НУВБІП України

У магістерській роботі розкривається основи формування стратегії інвестиційного розвитку підприємств переробних галузей та представлено

механізму інвестиційного розвитку підприємства.

НУВБІП України

У вступі обґрунтовано актуальність питань, які досліджуються в роботі, визначено об'єкт, предмет дослідження та завдання даної роботи.

НУВБІП України

В роботі охарактеризовано теоретико-методичні основи формування стратегії інвестиційного розвитку підприємств переробних галузей, розкрито формування механізму інвестиційного розвитку підприємств переробних галузей та розглянуто методичні основи формування стратегії інвестиційного розвитку підприємств переробних галузей.

НУВБІП України

Обґрунтовано роль підприємств переробних галузей у господарському комплексі України, досліджено сучасний стан розвитку інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей, розкрито підходи до стратегічного управління інвестиційним розвитком підприємств переробних галузей.

НУВБІП України

Значне місце в роботі відведено перспективним напрямкам вдосконалення стратегії інвестиційного розвитку вітчизняних переробних підприємств, обґрунтовано стратегічні напрями розвитку інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей та запропоновано удосконалення інформаційної підсистеми стратегічного управління інвестиційним розвитком підприємств переробних галузей.

НУВБІП України

У висновках до магістерської роботи узагальнено отримані результати дослідження, запропоновано шляхи поліпшення стратегічного інвестиційного управління на підприємствах переробних галузей.

НУВБІП України

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інвестиції, інвестиційна стратегія, інвестиційна діяльність, інвестиційний розвиток, переробні галузі.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	8
1.1. Економічний зміст інвестиційної діяльності підприємств.....	8
1.2. Цілі та завдання інвестиційної діяльності підприємств.....	16
1.3. Процес реалізації інвестиційного проекту.....	19
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНИХ ГАЛУЗЕЙ	30
2.1. Обґрунтування ролі підприємств переробних галузей у аграрному секторі України.....	30
2.2. Стан розвитку інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей в Україні.....	38
2.3. Оцінка рівня стратегічного управління інвестиційним розвитком підприємств переробних галузей.....	53
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА МЕХАНІЗМІВ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ	65
3.1. Удосконалення інформаційної підсистеми стратегічного управління інвестиційним розвитком переробних підприємств.....	65
3.2. Обґрунтування стратегічних напрямків розвитку інвестиційної діяльності переробних підприємств.....	73
3.3. Формування механізмів стратегічного управління розвитку інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей.....	80
ВИСНОВКИ	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90

ВСТУП

НУБІП України

Переробні галузі є основними та найбільш інвестиційно привабливими не лише в аграрному секторі, а й у всій національній економіці України. Переробні підприємства поєднують виробництво і промислову переробку сировини рослинного і тваринного походження з реалізацією готової продукції. У 2021 році питома вага цієї галузі у загальному обсязі промислового виробництва становила 17,8%. Продукти харчування становлять 59% від загального виробництва споживчих товарів. Перевагою продукції підприємств переробної промисловості України перед іншими країнами світу є її екологічність, яка забезпечується національними традиціями виробництва та суворими стандартами якості.

НУБІП України

НУБІП України

За соціально-економічним призначенням продукції, природними ресурсами та кадровим потенціалом переробні підприємства України є пріоритетною галуззю для інвестування. Близько 40% усіх прямих іноземних капіталовкладень у поєднанні з внутрішніми інвестиціями та власним капіталом підприємства стабілізуюча законодавча база значно зміцнить матеріально-технічний стан галузі, поширить інноваційну діяльність (27,5% освоєних нових видів продукції належать до переробної промисловості), зберегти лідерство в бюджетуванні в цій сфері.

НУБІП України

НУБІП України

Інвестиційна діяльність не є стабільною категорією і протягом всього свого існування в процесі навчання потребує системного вдосконалення теоретико-методологічних аспектів з точки зору менеджменту чи адміністрування. Мова йде про образну еволюцію поняття, його вивчення, зміну та доповнення з точки зору нових умов господарювання підприємств переробної промисловості в економіці України та обставин сучасного управлінського менеджменту.

НУБІП України

Проблема підвищення ефективності інвестиційних проєктів постійно знаходиться в центрі уваги як іноземних, так і вітчизняних вчених-економістів,

серед яких значний внесок у дослідження теми інвестиційної діяльності внесли І.А. Блакк, Л.М. Борщ, О.Б. Бутнік-Сіверський, А.Ф. Гойко, С.О. Гуткевич, М.П. Денисенко, Т.Л. Мостенська, А.С. Музиченко, А.А. Пересада, В.Г. Федоренко, Д.М. Черваньов, А.В. Череп, О.М. Ястремська, В.І. Гавриш, В.В.

Лагодієнко та інші. Кожний з них вніс неоціненний вклад для дослідження проблем та перспектив підвищення ефективності інвестиційної діяльності в різних галузях агропромислового виробництва. Однак, залишається невирішеною проблема чіткого визначення моделі інвестиційного розвитку.

Існує потреба в дослідженні інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей, які є однією з базових галузей в структурі всього агропромислового виробництва України. Недостатнім є і вивчення управління інвестиційною діяльністю на зазначених підприємствах.

Метою магістрської роботи є розробка обґрунтованих теоретичних і практичних рекомендацій щодо формування і реалізації механізмів стратегічного управління інвестиційною діяльністю підприємств переробних галузей.

Відповідно до цієї мети в магістерській роботі було поставлено та вирішено такі завдання:

- дослідити теоретичні аспекти інвестиційної діяльності та інвестиційного менеджменту;

- визначити взаємозв'язок управління інвестиційною діяльністю з іншими основними функціональними системами управління на підприємствах переробних галузей в Україні;

- розробити механізм стратегічного управління розвитком інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей;

- сформулювати інвестиційно-інноваційну модель розвитку підприємств переробних галузей;

- удосконалити інформаційну підсистему стратегічного управління

інвестиційним розвитком підприємств переробних галузей;

обґрунтувати концепцію стратегії розвитку інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей Черкаської області;

- визначити комплекс заходів для стимулювання і розвитку інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей.

Об'єктом дослідження є процес інвестиційного розвитку підприємств переробної промисловості.

Об'єкт дослідження зосереджено на теоретичних, методологічних та практичних аспектах формування механізмів стратегічного управління розвитком інвестицій підприємств переробної промисловості.

Теоретико-методологічну основу магістерської роботи становлять основні положення економічної теорії, наукові та практичні досягнення вітчизняних та зарубіжних учених з питань регулювання інвестиційної діяльності.

У процесі дослідження використовувалися такі економічні методи дослідження: абстрактно-логічний (для теоретичних узагальнень та формулювання висновків), статистико-економічний (для аналізу поточного стану та вибору факторів, що впливають на розвиток інвестиційної діяльності підприємств переробної промисловості), економіко-математичне моделювання (для визначення привабливості інвестування бізнесу в переробні галузі Черкаської області) тощо.

Інформаційною базою є нормативно-довідкова література, законодавчі акти України, річні дані Головного управління статистики та фактичні показники інвестиційної діяльності підприємств переробної промисловості області м. Черкаси, спеціальна література з питань інвестування.

Результати дослідження складають основу для формування механізму стратегічного управління інвестиційною діяльністю підприємств переробної промисловості України та оцінки його ефективності. Найбільшу практичну

цінність мають практичні рекомендації щодо регулювання інвестиційної діяльності переробних підприємств України новими інструментами оцінки, прогнозування та моделювання та дозволяють використовувати їх для прийняття ефективних управлінських рішень.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ
ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Економічний зміст інвестиційної діяльності підприємств

Харчова промисловість є однією з основних і важливих галузей світового господарства будь-якої країни чи регіону. В основному це пов'язано з особливостями галузі, які безпосередньо пов'язані зі споживанням кінцевої продукції, необхідної для задоволення продовольчих потреб населення в продуктах харчування. Переробна промисловість розвивається невідривно поряд із сільським господарством, а тому рівень розвитку останнього безпосередньо впливає на обсяги та якість продукції харчових переробних підприємств.

Для вивчення інвестиційних процесів, визначення їх ефективності та управління ними необхідно проаналізувати аспекти виникнення категорії інвестицій та сучасний зміст цього поняття та особливості вітчизняного та зовнішнього інвестування.

У вітчизняній і зарубіжній науці та практиці немає єдиної точки зору щодо змісту поняття інвестиції. Можна виділити два підходи до тлумачення цієї категорії – обмежений і розширений. Таким чином, в економічній літературі колишнього СРСР, а також у практиці господарської діяльності поняття інвестиції по суті зводилося до капітальних вкладень у просте і розширене відтворення основних засобів. Таке вузьке розуміння категорії інвестицій характерне і для деяких зарубіжних авторів (наприклад, Campbell R., Maccosnell, Standy L. Brew. Economics).

Водночас ряд економістів розглядає поняття інвестицій дещо ширше.

розуміючи під ними додаткові інвестиції у вигляді основного та оборотного капіталу в процесі господарської діяльності (див.: Касл Е., Беккер М., Нельсон А.).

Слід зазначити, що на практиці в більшості розвинутих країн світу поняття інвестування є ширшим і означає всі напрямки інвестування коштів з метою отримання доходу. В ринкових умовах таке розуміння інвестицій є загальноприйнятим. Для досягнення позитивного кінцевого результату суб'єкти господарювання інвестують у будівництво, оновлення технічних засобів, обладнання та інструментів, розширення робочих місць, а також у придбання прав власності, збільшення цільових банківських вкладів тощо.

У Законі України «Про інвестиційну діяльність» (1991 р.) поняття інвестиції трактується саме з таких позицій: інвестиції — це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкт підприємницької та іншої діяльності, в результаті чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [24].

За напрямом інвестиції класифікують на: виробничі інвестиції (інвестиції в основний капітал); фінансові інвестиції (вкладення в цінні папери, банківські вклади, вклади); інтелектуальні інвестиції (інвестування коштів в інтелектуальну власність [16].

На державному рівні пріоритетними напрямками інвестування є галузі, які мають високий мультиплікативний ефект. Адже водночас розвиток одних галузей і галузей впливає на економічне зростання суміжних. До таких галузей відноситься сільськогосподарське виробництво, а також інші галузі агропромислового комплексу, в тому числі харчова промисловість.

З метою підвищення ефективності переробні підприємства харчової промисловості здійснюють інвестиційну діяльність, яка є комплексом практичних дій, пов'язаних із здійсненням інвестицій. При цьому переробні підприємства харчової промисловості самостійно визначають напрями, види та

обсяг інвестицій. Вони самостійно приймають рішення щодо використання своїх фінансових, нерухомих та інтелектуальних цінностей, залучених до об'єктів капітального інвестування. Так само ці компанії можуть бути одночасно вкладниками, кредиторами, покупцями та учасниками інвестиційної діяльності [12].

Слід зазначити, що з метою організації бухгалтерського обліку згідно з міжнародними стандартами поняття інвестиційної діяльності трактується уточнено згідно з П(С)БО 4 «Звіт про фінансові результати». А саме, інвестиційною вважається діяльність, пов'язана з придбанням та реалізацією необоротних активів, а також здійсненням тих фінансових інвестицій, які не входять до складу еквівалентів грошових коштів.

Іншими словами, до інвестиційної діяльності відноситься продаж необоротних активів. Це не збігається з усталеним розумінням цього поняття.

Відповідно до такого тлумачення інвестиційної діяльності до її напрямів, крім придбання основних фондів, нематеріальних активів, акцій, облігацій, цілених комплексів нерухомості тощо, належать доходи у вигляді відсотків за авансами та позиками, наданими іншими особами, суб'єктів господарювання, а також доходи у вигляді дивідендів, погашення позик, форвардних і форвардних контрактів, опціонів, а також виплати коштів у за цими контрактами. Ці доходи не мають прямого зв'язку з інвестиційною діяльністю як такою, а лише певним опосередкованим.

Тому надалі будемо використовувати та розглядати інвестиційну діяльність в усталеному розумінні цього поняття, тобто з орієнтацією на економічний результат (ефект) цієї діяльності. За допомогою кредитно-амортизаційної політики, надання дотацій і субсидій, податкової політики держава може здійснювати регулюючий вплив на інвестиційну діяльність підприємств неререобних галузей аграрного сектора.

Виділяють такі джерела фінансування інвестицій: власні (прибуток, амортизаційні відрахування, грошові надходження від реалізації вибракуюваної

великої рогатої худоби з основного стада, надходження від ліквідації основних засобів, страхове відшкодування основних засобів, втрачених внаслідок стихійного лиха), позики (представлені облігаційними позиками, банківськими та бюджетними позиками), залучені (кошти, отримані від продажу акцій, паїв та інших внесків громадян або юридичних осіб), бюджетні (здійснені частково або повністю державою для реалізації великого капіталу). -інтенсивні проекти) [8].

Найбільш пріоритетним напрямом інвестиційної діяльності є капітальні інвестиції. Вони включають витрати на будівництво нових переробних підприємств і виробничих потужностей, будівель, споруд, реконструкцію існуючих, придбання основних фондів тощо. Таким чином, залучення інвестиційних ресурсів забезпечує просте і розширене відтворення основних засобів виробництва з метою підвищення продуктивності праці шляхом застосування засобів механізації та автоматизації виробництва. На шкоду капітальним вкладенням використовуються найкращі системи суспільної організації виробництва: спеціалізація, кооперування та комбінування [48].

Економічне зростання підприємства відбувається тоді, коли чисті капіталовкладення мають позитивне значення, оскільки за цих умов досягається екстенсивне відтворення основних фондів. Чим вище це значення, тим швидше підприємство за інших рівних умов змінює матеріально-технічну базу і переходить до технічного переозброєння виробництва.

При меншій величині чистих капіталовкладень підприємство забезпечить лише просте відтворення. При від'ємному значенні виробничий потенціал підприємства зменшується і немає можливості здійснювати навіть просте відтворення. Розглянемо напрями та структуру інвестицій, щоб краще зрозуміти сутність капітальних вкладень. Основні напрями – нове будівництво, розширення бізнесу, реконструкція та модернізація.

До нового будівництва відноситься будівництво підприємств, будівель, споруд, яке здійснюється згідно із затвердженими проектами. Державне фінансування та кредитування будівництва основних фондів харчової

промисловості регулюється законами України "Про інвестиційну діяльність", "Про банки і банківську діяльність", а також іншими законодавчими та нормативно-правовими актами країни, в зокрема, Положення про державне фінансування та надання кредитів на будівництво основних фондів у країні, затверджене Мінекономіки, Мінфін, Державний комітет містобудування та архітектури.

Розширення бізнесу відбувається за рахунок впровадження наступних кроків підприємства, яке вже діє, наприклад, будівництво нових будівель для запуску нової лінії виробництва певної продукції з метою збільшення загальної

переробної потужності компанії в вже діюча компанія. Практика показує, що найбільш ефективними напрямками капіталовкладень у харчову промисловість є реконструкція та модернізація (технічне переоснащення) виробництва. Реконструкція і модернізація підприємств здійснюється без будівництва нових і розширення діючих [36].

Головне – заміна фізично та морально застарілих машин і обладнання, що забезпечить підвищення продуктивності праці, більшу конкурентоспроможність продукції та рентабельність виробництва.

Розширення, реконструкція та модернізація підприємств мають низку переваг, оскільки вимагають менших капіталовкладень на одиницю додаткової потужності за рахунок зменшення частки будівельно-монтажних робіт, зниження вартості підготовчих робіт. Додаткові потужності вводяться в експлуатацію значно швидше, що гарантує їх більш раціональне використання.

Розрізняють три види структури капіталовкладень, відтворювальну, технологічну та галузеву. Відтворювальна структура характеризується відсотковим співвідношенням капітальних вкладень окремих напрямків виробництва (на придбання стаціонарних засобів виробництва) у загальній їх сумі. Як правило, він задовольняє потреби виробництва і забезпечує пропорційний розвиток галузей і оптимальне співвідношення основних фондів.

Технологічна структура капіталовкладень визначає відсоткове співвідношення вартості будівельно-монтажних робіт, обладнання, інвентарю

та проектно-дослідних робіт у загальній сумі цих витрат. Найбільш ефективними є ті проекти, в яких частка активних інвестицій найбільша. Оптимізація технологічної структури впливає на скорочення терміну окупності капітальних вкладень [28].

Галузева структура капітальних вкладень визначається як питома вага частки інвестицій, призначених для певної галузі, у їх загальному обсязі. Ця величина може визначатися як глобально по галузях діяльності, так і окремо по виробництвах. Велике значення має оцінка пропорцій розвитку суспільного виробництва в цілому і харчової промисловості зокрема.

У умовах сучасних викликів необхідна інвестиційна політика, яка забезпечить високу віддачу від капіталовкладень. Для цього необхідно основну частину капіталовкладень спрямовувати на технічне переозброєння і реконструкцію виробництва, одночасно зменшуючи їх частку в будівництві нового капіталу, уникати розпорошення капітальних вкладень і подовження термінів введення нових потужностей, орієнтація на якісні показники інвестиційних проектів, що забезпечують інноваційний розвиток [11].

Останнім часом особливої актуальності набуло застосування стратегічного планування, яке в основному полягає у визначенні основних цілей організації та орієнтації на досягнення певних результатів, тобто спрямоване на досягнення поставлених цілей.

Ці цілі є рушійною силою проекту. Стратегічне планування спрямоване на всебічне обґрунтування проблем, з якими компанія може зіткнутися в майбутньому періоді, і на основі цього розробляються інвестиційні проекти.

Під проектом ми розуміємо систему сформульованих у його рамках цілей, фізичних об'єктів (будівель, споруд, виробничих комплексів), створених або модернізованих для їх досягнення технологічних процесів; технічну та організаційну документацію на них, матеріальні, фінансові, трудові та інші ресурси, а також управлінські рішення та заходи щодо їх реалізації [6].

Із загального обсягу інвестицій найбільшу частину становлять капітальні вкладення в розширене відтворення, основним джерелом яких є національний дохід. Про величину цих капіталовкладень можна судити по приросту основних засобів, хоча точного співвідношення між ними для кожного періоду часу може не бути.

Капітальні вкладення виконують три основні функції [9]:

- 1) забезпечити зростання нових основних засобів;
- 2) покриття витрат на вибулі активи;

3) створити необхідний резерв безперервності будівництва об'єктів на майбутній період.

За джерелами фінансування капітальні вкладення поділяються на централізовані та децентралізовані. Джерелами централізованих капітальних вкладень є кошти державного бюджету та державні позики. Децентралізовані капітальні вкладення — це вкладення, що здійснюються за рахунок коштів громадських, кооперативних та інших організацій та індивідуальних інвесторів [50].

За формами відтворення можна виділити такі види капітальних вкладень: нове будівництво, розширення виробництва, реконструкція виробництва, технічне переоснащення. Структура відтворення капітальних вкладень визначається на основі частки витрат, призначених на нове будівництво, розширення, ремонт і технічне переоснащення [22].

За вартісним складом капітальні вкладення поділяються на такі, що спрямовані [22]:

- 1) будівельно-монтажні роботи;
- 2) обладнання, інструмент, інвентар, що належать до основних засобів;
- 3) проектно-дослідні та інші види робіт.

Зазначені види витрат складають технологічну структуру капітальних вкладень.

А. В. Череп вважає, що інвестиційна діяльність — це система дій усіх без винятку людей, які вкладають власні кошти (у будь-якій формі) з метою отримання винагороди (доходу, прибутку) [46]. І.П. Моїсеєнко стверджує, що інвестиційна діяльність є об'єктивним процесом, який має свою логіку і розвивається за властивими йому законами [25].

За визначенням А. П. Дука, інвестиційна діяльність — це продумана система дій щодо пошуку необхідних інвестицій, вибору оптимальних об'єктів інвестування, формування збалансованої сукупності інвестицій за обраними параметрами та забезпечення ефективності їх реалізації [5]. Важливим важелем економічного впливу суб'єктів господарювання та держави на розвиток соціально-економічних процесів у суспільстві є інвестиційна діяльність [9].

У Законі України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.91 (№ 1560-ХІІ) інвестиційна діяльність визначається як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо здійснення інвестицій. Загальні аспекти державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні визначено в Законі України "Про інвестиційну діяльність" (1991 р.). Статтю 11 цього закону визначено, що державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної та соціальної політики. Відповідно до статті 12 цього Закону:

1) державне регулювання інвестиційної діяльності включає управління державними інвестиціями, а також регулювання умов інвестиційної діяльності та контроль за її здійсненням усіма інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності;

2) регулювання умов інвестиційної діяльності здійснюється:

- застосування податкової системи з розмежуванням суб'єктів та об'єктів оподаткування, податкових ставок і пільг;

- здійснення кредитно-амортизаційної політики, зокрема шляхом прискорення амортизації основних засобів;

- надання матеріальної допомоги у вигляді стипендій, дотацій, субсидій;

- виконання державних норм і стандартів;

- вживати антимонопольних заходів;

- роздержавлення та приватизація майна;

- проведення цінової політики;

- інші заходи [196].

На наш погляд, інвестиційний процес – це механізм здійснення інвестиційної діяльності, тобто сукупність інструментів залучення іноземних та внутрішніх інвестицій.

Вважаємо, що принципова відмінність інвестиційної діяльності від інвестиційного процесу полягає в тому, що інвестиційна діяльність – це проектна, організаційна, управлінська та контрольна робота, яка здійснюється в інтересах інвестування. планове впровадження інвестицій. Інвестиційний процес є важливою частиною дій, які слідують одна за одною з метою отримання позитивного фінансового результату. Основними критеріями державних інвестицій в економіку мають бути їх пріоритетність, ефективність та швидка окупність інвестицій.

На нашу думку, основною метою інвестиційної діяльності є забезпечення найбільш ефективних засобів реалізації інвестиційної стратегії на окремих етапах її розвитку.

1.2. Цілі та завдання інвестиційної діяльності підприємств

Мета інвестиційної діяльності має бути чіткою і чіткою, значимою. Він

також повинен бути здійсненим з точки зору часу та зусиль для його досягнення; брати до уваги можливості, дії, зовнішнє середовище компанії. Цілі визначають стратегію. Може виникнути необхідність змінити ціль, якщо вона є нереалістичною при розгляді можливої стратегії [15].

У процесі досягнення мети інвестиційна діяльність спрямована на вирішення наступних найважливіших завдань [8]:

- 1) забезпечення високих темпів економічного розвитку підприємства шляхом ефективної інвестиційної діяльності;
- 2) забезпечення максимізації прибутку (доходу) від інвестиційної діяльності;
- 3) забезпечення мінімізації ризику;
- 4) забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства при здійсненні інвестиційної діяльності;
- 5) шукати шляхи прискорення виконання інвестиційної програми.

До кола суб'єктів інвестиційної діяльності входять громадяни, юридичні особи України та іноземних держав. Вони можуть виступати як інвесторами, клієнтами, підприємцями, так і постачальниками, банками, страховими та посередницькими організаціями, інвестиційними біржами та іншими учасниками [9].

Центральне місце в інвестиційній діяльності належить інвесторам. Згідно з нормативними документами України інвестор - це суб'єкт господарювання (фізична або юридична особа), який має депозит на інвестиції та інвестиційні товари. Інвестор, який вкладає кошти, розраховує отримати максимальний прибуток при мінімальних витратах. Він надає перевагу найбільш прибутковим активам (інвестиційним благам) з найвищою нормою прибутку на інвестований капітал [7].

Відповідно до Закону України "Про режим іноземного інвестування"

іноземні інвестори – це суб'єкти, які здійснюють інвестиційну діяльність на території України (юридинні особи, фізичні особи – іноземці, які не мають постійного місця проживання на території України та дієздатність не обмежена; іноземні держави, міжнародні урядові та неурядові організації, інші іноземні суб'єкти інвестиційної діяльності, які визнані такими відповідно до законодавства України) [32].

Іншим гравцем у процесі життєздатності інвестиції є клієнт. Компанії-інвестори можуть мати на меті розширення сфери впливу та перерозподіл власності, створювати різні холдингові структури. У разі, якщо замовник не може бути покладавцем, йому надається товар у повне користування та розпорядження ресурсами протягом періоду повноважень, визначеного договором та відповідно до нормативних документів.

Третя особа, яка бере участь в інвестиційній діяльності, є користувачем об'єктів інвестиційної діяльності. Такими учасниками є дозволені законом суб'єкти підприємницької діяльності різних форм власності та організації діяльності, при яких організовано об'єкт інвестиційної діяльності. Усі інвестиції тією чи іншою мірою піддаються впливу змін у політичному та економічному кліматі, через що завжди існує ризик того, що інвестор не зможе повернути вкладений капітал без втрат [15].

У найширшому тлумаченні інвестиції являють собою вкладення капіталу з метою його подальшого збільшення. Тобто йдеться про те, що приріст фінансових ресурсів має бути більшим за обсяг вкладених інвестицій, щоб компенсувати інвестору невикористання амортизаційних відрахувань у поточному періоді, компенсувати ризики, компенсувати інфляційні втрати в майбутнє [5, С.10].

Очікується, що важливим джерелом інвестиційних коштів стане залучення так званого тіньового капіталу. Вирішення цього завдання потребує дуже чітких і виважених дій, оскільки зламати недовіру до органів державної влади та отримати якусь вигоду від добровільного прийняття податкового

тягаря важко.

Одним із способів залучення тіншового капіталу, в тому числі репатрійованого, можуть бути анонімні рахунки. Однак Україна відмовилася

від цього інструменту. По-перше, повністю відстежити причетність злочинних

грошей неможливо. По-друге, анонімні акаунти вразливі для влади і не

викликають повної довіри. Більш компромісним рішенням є дозвіл на

територію України іноземним банкам, які працюють за законодавством своєї

країни. Гроші, вкладені туди, підлягали б необхідному контролю їх

походження, але були б захищені від свавілля української влади та від

політичних ризиків.

Ці рекомендації можуть мати як переваги, так і недоліки. Позитивний результат буде отримано лише за умови догримання загальноприйнятих

правил, що сприятиме інвестиціям. Але слід зазначити, що загальне вирішення

проблеми є проблематичним і потребує поступових, продуманих та ефективних

заходів з боку держави.

Активна структурна політика держави, а також створення середовища

комерційної порядності та відповідальності в державному апараті та бізнесі

мають велике значення для створення центрів активізації та піднесення,

мобілізації внутрішнього капіталу та залучення іноземного капіталу.

Іноземні інвестиції дають можливість модернізувати технологічні процеси та

виготовляти конкурентоспроможну продукцію без збільшення боргів. Вони

також можуть сприяти розвитку малих і середніх підприємств, що

спеціалізуються на обслуговуванні великих компаній [16].

1.3. Процес реалізації інвестиційного проекту

Керованість інвестиційного проекту залежить від ефективності аналізу

внутрішніх і зовнішніх умов об'єкта управління з метою вироблення

відповідних і адекватних управлінських дій. Структуру середовища розробки та

реалізації інвестиційних проєктів науковці пропонують представити так (рис. 1.1).

Управління інвестиційними проєктами підприємства має здійснюватися відповідно до таких принципів [17]:

- Визначити цілі проєкту і приступити до її обґрунтування;

- Визначити структуру проєкту;

- Визначення необхідних обсягів та джерел фінансування;

- Підбір перекладачів;

- Підготовка та укладення договорів;

- Визначення умов виконання;

- Розробка графіка виконання проєкту;

- Розрахунок необхідних ресурсів;

- Складання кошторису та бюджету проєкту;

- Облік і планування ризиків;

- Моніторинг ходу реалізації проєкту;

- Моніторинг проєкту та ін.

Методи управління інвестиційними проєктами можуть принести позитивний результат у таких випадках [41]:

- При формуванні окремого бізнесу, який пов'язаний повним і чітко визначеним кінцевим продуктом;

- При створенні підприємств, складність і масштаби виробництва яких встановлюються в процесі їх діяльності більше звичайних;

- При виконанні робіт з жорсткими вимогами за часом, вартістю і технічними характеристиками;

- Коли репутація компанії знаходиться під загрозою;

- Коли винагорода за успіх або втрати через невдачу надзвичайно великі.

НУБІП УКРАЇНИ

Наука

Техніка

Суспільство

Економіка

Політика

НУБІП УКРАЇНИ

Сфера бізнесу

Організація і учасники проекту

НУБІП УКРАЇНИ

Знання і досвід по реалізації проекту

Зона реалізації проекту

Рішення по управлінню проектом

П

Персонал проекту

Трудові ресурси

Ринок праці

НУБІП УКРАЇНИ

Сфера законодавства

Правова зона проекту

Контракти і інші правові документи

Р

Фінансування проекту

Фінансова зона проекту

Ринок капіталу

НУБІП УКРАЇНИ

Знання і досвід по розробці проекту

Зона розробки проекту

Проектно-кошторисна документація

О

Матеріальні ресурси

Зона закупівель і постачання

Ринок сировини

НУБІП УКРАЇНИ

Досвід і методи будівництва

Зона будівництва

Будівлі і споруди

Е

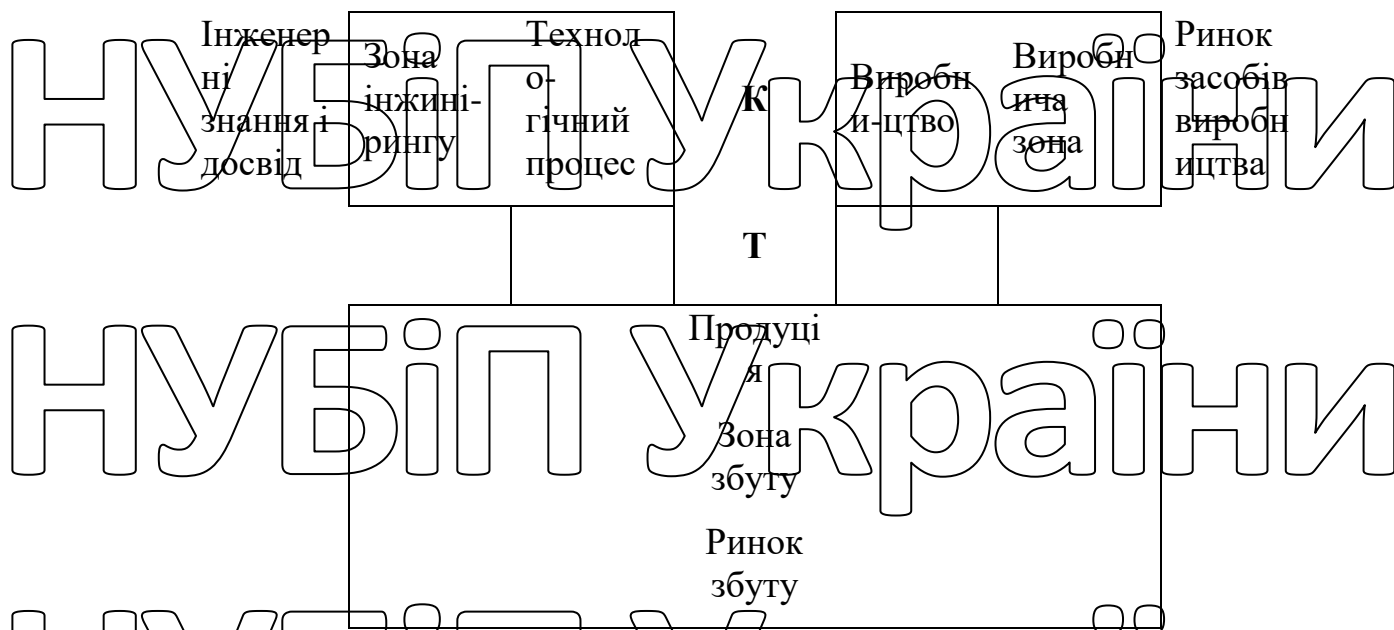
Ділянка будівництва

Зона землекористування

Ринок землі

НУБІП УКРАЇНИ

Вис. 1.1. Середовище розробки та реалізації інвестиційного проекту [41]

Ці критерії встановлює сама компанія. Важливо, що будь-який інвестиційний проект або рішення, яке суперечить позитивному розвитку компанії в довгостроковій перспективі, має негативні наслідки для отримання фінансового результату.

Якщо дотримуватись планування рентабельного управління інвестиційними ресурсами та їх процесами з урахуванням вищезазначеного принципу, чітко поставлені завдання будуть виконуватися, а ринкова вартість підприємства постійно зростатиме. Слід зазначити, що досягнення швидкого зростання показників розвитку підприємства може бути досягнуто у разі вибору та реалізації надто ефективного інвестиційного плану, а також прискорення виконання цих самих планів.

Для того, щоб під час підвищення отримання позитивного економічного ефекту від впровадження прибуткового інвестпроекту зменшити кількість та ступінь ризиків необхідно забезпечити оптимальне коригування цих величин.

Таким чином, дотримання останнього з метою зменшення ризиків є головним моментом у визначенні фінансової незалежності, ліквідності та конкурентоспроможності обраного підприємства під час реалізації

інвестпрограми.

Процес управління інвестиційним процесом базується на певному механізмі, який передбачає використання наступних методів [19]:

- Техніка мережного планування (широко застосовується з 70-х рр.);

- Організація робіт над проектом (використовуються з 1975 р.);

- Календарне планування (використовуються з 1975 р.);

- Логістика (використовуються з 1975 р.); ППП для ЕОМ (з 1980-х рр.);

- Стандартне планування (з 1980-х рр.);

- Структурний планування (з 1980-х рр.);

- Ресурсне планування (з 1980-х рр.);

- Системний підхід (зокрема, до фази закриття проекту) - з 1985 р.;

- Планування та розробка особливо складних проектів - з 1985 р.;

- Пофазна організація роботи над проектом - з 1985 р.;

- Імітаційне моделювання - з 1990 р.;

- Системний підхід до проекту в цілому - з 1990-х;

- Філософія керівництва проектом - з 1995 р.

Проаналізувавши значну кількість наукових праць, можна визначити механізм інвестиційного управління як сукупність головних складових, які регулюють діяльність розробки і впровадження інвестиційних планів підприємства [12].

Ефективний механізм управління інвестиційною діяльністю дозволяє у повному обсязі реалізувати його цілі і задачі, сприяє результативному здійсненню функцій управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Методи розробки інвестиційних рішень підприємства [31]

Група методів	Ознаки методу	Компоненти методу
Метод мозкової атаки і його варіації	Необмежена дискусія, в ході якої забороняється вислів будь-якої критики; не повинні відкидатися навіть нереальні ідеї і спонтанні асоціації	Мозкова атака Дискусія 66 oo
Методи віддзеркалення ідей на папері	Віддзеркалення спонтанних ідей на спеціальних формулярах і оборот цих формулярів	Метод Дельфі
Методи творчого орієнтування	Дотримання певних принципів при пошуку рішення	Евристичні принципи Біоніка (застосування до проєктів особливостей функціонування живих організмів)
Методи творчої конфронтації	Стимулювання знаходження вирішень проблем шляхом розгляду важливих за змістом елементів, які безпосередньо не пов'язані з цими проблемами	oo Синектика Семантична інтуїція
Методи системного структурування	Розгляд проблеми по окремих складових; вирішення цих підпроблем і зведення цих рішень воедино; систематизація можливостей рішення	Морфологічна матриця функціонально-вартісною аналіз Дерево рішень
Методи системного виділення проблем	Розтин суті проблеми або області проблеми шляхом системного і ієрархічно-структурованого підходу	Дерево проблем Матриця гіпотез Прогресивне абстрагування

Система управління інвестиційною діяльністю досягає своєї основної мети та завдань шляхом виконання певних функцій, які поділяються на дві основні групи: функції управління інвестиційною діяльністю як системи управління (ці функції є невід'ємною частиною будь-якого процесу управління, незалежно від типу управління), діяльності, організаційно-правової форми,

розміру, форми власності. У теорії менеджменту вони називаються загальними) та функції управління інвестиційною діяльністю як особливою сферою управління бізнесом (їх склад визначається конкретним об'єктом даного система управління. Теорія управління розглядає ці функції як специфічні).

Встановлено три основних варіанти схем управління проектами [49]:

- Принципова схема. Керівник проекту (менеджер) виступає як представник або агент клієнта, не несе фінансової відповідальності за прийняті рішення. Агентом може виступати будь-яка компанія-учасник проекту.

Обов'язком менеджера є координація та управління розробкою та реалізацією проекту. Договірні відносини - тільки між агентом і клієнтом. Головною перевагою є об'єктивність управління. Головний недолік - переклад усіх ризиків на клієнта.

- Розширена схема управління. Керівник проекту бере на себе відповідальність за проект в рамках фіксованої попередньої ціни; забезпечує управління та координацію етапів проекту за домовленістю між ним та зацікавленими сторонами проекту в межах фіксованої ціни. Керівником може виступати компанія, яка не бере участі в проекті (як правило, субпідрядна, консалтингова, рідше інжинірингова). У цьому режимі ризик лежить на підприємці.

- Схема прискореного будівництва («під ключ»). Проектно-будівельна компанія виступає генеральним підрядником. Відповідальність керівника в межах заявленої вартості проекту. Менеджер забезпечує згідно з договором задачу об'єкта проектування «під ключ».

Структура управління підприємством, на якому реалізується інвестиційний проект, передбачає загальну систему, яка включає інтегровану модель управління. При виборі оптимальних варіантів інвестиційних проектів важливу роль відіграє проектування ефективних інформаційних систем. Для досягнення цього необхідно, перш за все, забезпечити збір необхідного змісту

інформації про існуючу систему управління інвестиціями, а також запровадити централізований контроль за розміщенням інвестицій компанії та станом інвестиційного ринку.

Аналіз різних аспектів інвестиційної діяльності підприємства має свої особливості. Тому при аналізі інвестиційної діяльності досліджуваного підприємства необхідно провести швидкий аналіз окремих операцій, вивчити динаміку змін найбільш впливових показників ефективності в залежності від окремих форм і критеріїв відповідальності, провести факторний аналіз. з показниками, які можуть мати вплив на показники інвестиційної діяльності.

Крім вищезазначених функцій, існує також планування інвестиційної діяльності компанії відповідно до її основних напрямів. Планування інвестиційної діяльності передбачає розробку короткострокових планів відповідно до визначеного графіка виконання завдань інвестиційної діяльності в цілому. Для реалізації відповідної програми планування необхідно спиратися на розроблені стратегічні напрями, які несуть конкретну інформацію про зміст етапів руху компанії до визначеної мети.

Не слід забувати і про роль розробки ефективної системи стимулювання реалізації управлінських рішень у сфері інвестиційної діяльності. Система стимулювання виконання управлінських рішень передбачає різноманітні заохочення та санкції до різних рівнів спеціалістів і керівників підприємства відповідно до встановлених критеріїв їх виконання або навпаки.

Індивідуалізація системи стимулювання досягається шляхом використання договірної форми оплати праці головних спеціалістів і керівників інвестицій у виробництво. Контролювати управлінські рішення неможливо без ефективної системи контролю в процесі інвестиційної діяльності. Реалізація функції контрольованого внутрішнього аудиту на фірмі передбачає, перш за все, початок контролю, розподіл функцій аудиторів і тих, хто інвестує, розподіл і призначення окремих систем показників; забезпечення інформаційної ефективності [9].

Існує також група окремих функцій управління інвестиційною діяльністю, до яких [9] належать:

1. Управління реальними інвестиціями.

Характерними відмінностями такого менеджменту є вивчення необхідності перебудови основних існуючих засобів виробництва та потреби у розмірах і структурі новостворених нематеріальних активів; визначення та характеристика конкурентної привабливості інвестиційних проєктів та вибір найбільш економічно ефективних; розробка та реалізація програми інвестиційної підтримки з реальними інвестиціями.

2. Управління фінансовими інвестиціями.

Характерними відмінностями такого менеджменту є вивчення мети фінансового інвестування; відбираються найбільш економічно привабливі варіанти, критеріями відбору яких були результати оцінки інвестиційних характеристик окремих фінансових інструментів; вибрати варіант інвестування відповідно до його прибутковості, ризику та перспектив розвитку; запроваджується планова реструктуризація обраного портфеля.

3. Управління навчанням інвестиційних ресурсів.

Характерними відмінностями такого менеджменту є вивчення перспектив планування щодо необхідності тих чи інших інвестицій як складових загального інвестиційного плану обраної компанії; досліджуються альтернативні можливості формування інвестиційного капіталу шляхом вибору різних джерел інвестування; Потреба в залученні кредитних коштів для інвестиційного проєкту визначається з урахуванням кон'юнктури фінансового ринку (процентної ставки позики).

Під час оптимального вибору структури джерел капітальних вкладень досягається найбільш оптимальне поєднання всіх видів інвестиційних ресурсів, а також розширюється перелік інвесторів із залученим капіталом для забезпечення платоспроможності та ліквідності підприємства протягом усього

періоду інвестування.

У найбільш узагальненому вигляді розглянуто основні функції інвестиційного менеджменту як особливого напрямку управління бізнесом. Слід

зазначити, що описані функції задаються своїми властивостями прямо пропорційно специфіці інвестиційної діяльності окремих компаній та організацій [26].

При конкретизації характеристики в досліджуваному підприємстві може бути реалізована багаторівнева організаційно-технологічна ієрархія управління інвестиційною діяльністю. Таким чином, забезпечується економічна ефективність процесів, пов'язаних з інвестиційними змінами, отримання максимального результату від реалізації поставлених цілей, завдань і обраних завдань розвитку бізнесу шляхом повного або окремого поєднання визначених функцій управління проектом, процес залучення інвестицій.

Рациональна розробка стратегії інвестиційної діяльності повинна базуватися на виборі існуючих форм і видів інвестиційної діяльності відповідно до завершених етапів відбору; за кваліфікацією та територіальним вибором інвестиційної діяльності. Для можливості вибору тієї чи іншої форми інвестування компанії, що інвестуються, необхідним завданням є збіг профілю діяльності за окремими складовими планового періоду [38].

Слід зазначити, що інвестиційна діяльність промислових компаній пов'язана з вкладенням коштів більшою мірою в реальні активи. Так, це може бути пов'язано зі значними капітальними вкладеннями, купівлею різних об'єктів приватизації тощо. Реальні інвестиційні капітали для підприємства можуть гарантувати досить значні темпи розвитку, оскільки після завершення вони сприяють диверсифікації виробництва з метою отримання технологічно нової готової продукції, підвищення платоспроможності підприємства і тим самим забезпечують просування на інші збути. ринки.

Якщо виникає необхідність встановити контроль над діяльністю окремих

компаній-партнерів або навіть конкурентів, то їх акції послідовно викуповуються, збільшуючи тим самим обсяг фінансових вкладень відповідної компанії.

Іноді кошти таких компаній деякий час перебувають у бездіяльності і можуть бути вкладені в коротко- та середньострокові фінансові капіталовкладення. Частина фінансових ресурсів великих компаній значно більша, ніж у інших менших компаній. У малому бізнесі інвестиційна діяльність постійно передбачає роботу з реальними інвестиціями.

Тому, оскільки розмір компанії змінюється протягом змінних етапів її життєвого циклу, структура ставок і форма інвестиційної діяльності змінюються протягом цього періоду, і ця тенденція може змінитися. Довгострокове перспективне інвестування передбачає інвестування в цінні папери та інші фондові інструменти.

Фактична частка інвестицій у цій компанії визначається окремими нормативними документами для кожної категорії інвесторів. Слід зазначити, що економічний стан держави безпосередньо впливає на ефективність реальних інвестицій. Тому, коли ринкова кон'юнктура часто змінюється, розхитується нове податкове законодавство, процвітає безперспективний тренд розвитку, інвестиційний ринок характеризується зміною структури виду інвестиційної діяльності в бік короткострокових фінансових вкладень. термін [19].

При цьому економічний ефект від цих інвестицій повинен покривати витрати, викликані інфляційними явищами (тільки в цій ситуації інвестиційна діяльність визнається ефективною).

Отже, існуючі інвестиційні ризики на національному рівні впливають як на кон'юнктуру окремих складових інвестиційного ринку, так і на оптимальне поєднання всіх типів форм і видів інвестиційної діяльності в компаніях. Визначена стратегія майбутнього розвитку кожної компанії безпосередньо залежить від промислового напрямку, обраного для інвестиційної діяльності.

Слід зазначити, що розробити напрямки інвестиційної діяльності на найближчу перспективу в рамках загальної інвестиційної стратегії дуже складно. Зважаючи на це, краще визначити структуру та спрямованість галузі на визначених етапах.

В першу чергу необхідно забезпечити дослідження раціональності галузевої концентрації інвестиційної діяльності. Слід визнати, що за нормальних умов стратегія галузевої концентрації забезпечує тим, хто інвестує кошти, зростання виробничих показників компанії, сприяє зростанню її фінансових ресурсів і покращенню відповідного показника зростання добробуту акціонерів.

Встановлено, що концентрація, на відміну від стратегії диверсифікації, пов'язана з досить значним рівнем ризику на межі повної збитковості компанії.

Концентрація використовується в більшості випадків лише на таких стадіях життєвого циклу продукту (стадія новизни та стадія сучасності продукції), а також більше у виробництві наукомістких або нових і сучасних продуктів для масового споживання.

У міру задоволення товарних потреб споживачів і досягнення третього етапу життєвого циклу стратегія концентрації повинна бути замінена стратегією галузевої диверсифікації інвестиційної діяльності.

По-друге, необхідно передбачити вибір форм диверсифікації інвестування компанії в межах визначеної промислової концентрації. Зазначена диверсифікація інвестиційної діяльності компанії (із забезпеченням оцінки рівня розвитку окремих галузей) повною мірою передбачає створення перспективних територій для управління компанією, що виникає при розробці генерального плану розвитку компанія.

Ця стадія характеризується тим, що коли компанія здійснює діяльність у кількох споріднених галузях, пов'язаних спільним споживчим бажанням, сировинною та споживчою виробничою базою, вона виокремлює деякі

самостійні виробничі елементи або важливі сфери діяльності, на які покладається повна відповідальність. Для виробництва значної кількості економічно вигідної продукції та ефективності реалізації.

Для більшості компаній різного розміру, які пов'язують свою господарську діяльність протягом досить тривалого періоду, питання вивчення необхідності багатьох форм диверсифікації інвестування в неспоріднених галузях є відкритим. Так само цей етап характеризується тим, що під час його проходження через оцінку запланованого розвитку виробничих територій компанії порівнюється темп стратегічного розвитку та отримання ефекту від інвестиційної діяльності на звичайних виробничих територіях і перспективи отримання вищої дивіденди прибутку для інвестицій у суміжні виробничі сфери.

Щоб окреслити необхідність залучення інвестицій в окрему компанію чи галузь, необхідно, перш за все, звернути увагу на систему критеріїв, які складають зовнішні обставини проекту залучення інвестицій [22]:

- потреба галузі (навіщо потрібен цей продукт, яке місце займає це виробництво в загальній структурі всього виробництва, хто використовує цей продукт, скільки експортується, наскільки галузь вразлива до імпорту);

- галузева конкуренція (чи є монополісти у виробництві, наскільки великий ринок і можливості ситуації, який потенціал збуту цієї продукції тощо);

- частка державного контролю та втручання в компанії (якою мірою держава у вигляді своїх органів, інструментів фіскальної політики, політики протекціонізму впливає на розвиток бізнес-секторів тощо);

- рівень потреби даної галузі для суспільства (створення нових вакансій і робочих місць, яка буде зарплата, наскільки будуть соціально захищені працівники, ризики збитковості галузі та її наслідки, регіональна економіка та розміщення виробничих фондів). - сили, вплив на екологію);

НУБІП України - рівень продуктивності виробничої діяльності галузі (сума і розмір прибутку, рівень рентабельності виробництва і інвестицій, ступінь можливих втрат від інвестиційної діяльності, оборотність капіталу, його ліквідність і темпи розвитку).

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНИХ ГАЛУЗЕЙ2.1. Обґрунтування ролі підприємств переробних галузей у аграрному
секторі України

Беззаперечно, що за останнє десятиліття переробна промисловість стала не лише провідною, а й життєво важливою галуззю, яка забезпечує життя людини. Показник розвитку цієї галузі визначає концепцію продовольчої безпеки регіону, країни; Вона займає чільне місце і роль у світовому господарстві.

Згідно з офіційною статистикою, кількість населення планети, яке страждає від недоїдання та голоду, зростає з кожним роком і становить близько мільйона. Стратегічною проблемою слід вважати мільярдні втрати в обсязі кінцевої продукції на етапі виробництва для реалізації, яка могла б годувати не один мегаполіс протягом року. Перехід переробної промисловості на передові та ефективні технології дозволить суттєво скоротити ці втрати, що призведе до збільшення обсягів продукції для забезпечення продовольством населення світу. Обсяг виробництва збільшиться за рахунок перетворення сировини на нетрадиційні харчові ресурси.

Саме трансформаційна галузь має на меті забезпечити населення будь-якого регіону повним асортиментом калорійних і регламентованих продуктів, які в свою чергу відповідають особливостям кухні, традиціям і національним звичаям. Водночас переробна промисловість має великий вплив на розвиток інших галузей і секторів економіки як окремих регіонів, так і країни в цілому. Цей показник у кожній конкретній країні залежить від ряду тих самих конкретних особливих умов, ресурсів і можливостей, які є для розвитку даного

стратегічного сектора економіки.

Галузь має значний експортний потенціал (трегіна товарного експорту та 4,3% загального експорту країни у 2007 році становили перероблені харчові

продукти) та чудовий торговий баланс на зовнішніх ринках. Переробна

промисловість посідає перше місце за обсягом іноземних інвестицій, загальний

обсяг яких становить близько третини загального обсягу інвестицій в національну економіку. На відміну від провідних галузей виробництва мила,

інвестиції в переробну промисловість амортизуються протягом двох років, що

зумовлює щорічне збільшення залучених інвестицій і є актуальним в умовах

світової економічної кризи.

Висхідна крива постійного зростання обсягів виробництва переробної промисловості (порівняно з іншими галузями народного господарства України)

протягом останніх десяти років свідчить про її беззаперечну стратегічну

важливість (у 2021 р. сукупний обсяг будівництва переробної промисловості

машинобудування та металургія склали 68% приросту промислового виробництва в цілому).

Безумовно, трансформаційна галузь дає не лише поштовх іншим галузям

народного господарського комплексу, але й може стати об'єктом вивчення

передового досвіду в напрямку постійного зростання та перенективного розвитку.

Дані, наведені в таблицях 2.1 і 2.2, характеризують місце галузі в самій

структурі промислового комплексу України.

Таблиця 2.1

Роль харчової промисловості для економіки України, України, 2021 р.

Показники	Промисловість	Харчова промисловість	Питома вага харчової промисловості, %

Кількість підприємств, одиниць	57814	10856	18,8
Обсяг реалізованої продукції, млн. грн.	599113	85673	14,3
Вартість основних засобів за первісною вартістю на кінець року, млн. грн.	5961545	56423	0,9
Вартість основних засобів за залишковою вартістю на кінець року, млн. грн.	270582	33464	12,4
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	64341	11839	18,4
Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США	8138	1564	19,2
Середньорічна кількість найманих працівників, тис. чол.	3287	454	13,8

Таблиця 2.2

Питома вага переробної галузі в структурі промисловості України та її регіонів в 2021 році

Регіони	Чисельність найманих працівників		Наявність основних засобів на кінець року (за залишковою вартістю)		Прямі іноземні інвестиції		Обсяг реалізованої продукції за КВЕД	
	%	ранг	%	ранг	%	ранг	%	ранг
Україна	13,9	-	12,4	-	17,4	-	15,3	-
Вінницька	36,4	1	38,2	1	45,6	4	57,2	1
Волинська	22,8	8	25,6	6	9,4	18	24,7	14
Дніпропетровська	8,5	25	5,4	25	1,9	25	6,4	25
Донецька	2,7	26	1,9	23	7,3	17	5,8	26
Житомирська	21,4	12	19,0	9	17,0	13	30,4	7
Закарпатська	11,0	22	16,8	13	14,8	15	14,0	21

Запорізька	8,8	24	6,2	24	25,4	9	8,0	24
Ів.-Франківська	13,0	20	8,6	21	1,3	26	8,1	23
Київська	28,1	5	24,1	7	66,5	1	30,0	9
Кіровоградська	25,0	7	20,4	8	23,9	11	30,3	8
Луганська	4,8	27	3,7	26	2,8	23	3,5	27
Львівська	12,2	21	15,8	15	15,6	14	20,4	18
Миколаївська	16,6	16	13,7	18	51,6	2	29,5	10
Одеська	28,8	4	26,5	5	46,9	3	24,0	15
Полтавська	22,4	9	14,5	17	9,2	20	19,9	19
Рівненська	19,6	13	3,4	27	0,2	27	13,1	22
Сумська	14,9	19	10,9	20	22,8	12	22,6	16
Тернопільська	32,9	2	34,0	2	40,1	6	44,7	2
Харківська	15,2	17	18,4	12	27,2	8	28,0	11
Херсонська	22,1	10	18,6	10	41,2	5	42,2	4
Хмельницька	21,7	11	7,9	22	4,9	22	26,5	12
Черкаська	29,0	3	28,8	4	24,9	10	35,2	5
Чернівецька	19,3	14	16,0	14	32,7	7	25,2	13
Чернігівська	27,7	6	29,2	3	9,4	19	42,9	3
м. Київ	10,4	23	18,5	11	9,0	21	17,1	20

Обґрунтовані приклади доводять, що переробна промисловість не лише забезпечує життєдіяльність населення, а й зміцнює його добробут: разом із обсягами виробництва збільшується кількість робочих місць. Це, у свою чергу, сприяє збільшенню валового внутрішнього продукту, що є привабливим для іноземних інвестицій. Враховуючи значну питому вагу галузі в промисловому комплексі різних регіонів країни (понад 40% у Вінницькій, Тернопільській, Херсонській та Чернігівській областях), велика кількість зайнятих у виробництві харчових продуктів (близько третини всіх зайнятих у

промисловості Вінницької, Київської, Одеської, Тернопільської та Черкаської областей), значні обсяги іноземних інвестицій, спрямованих у промисловість (більше 40% від загального обсягу інвестицій у промисловість регіонів, таких як Вінниця, Києва, Миколаєва, Одеси, Тернополя та Херсона, а також з

урахуванням важливих прямих і опосередкованих зв'язків з іншими галузями народного господарства (сільське господарство, хіміко-фармацевтична промисловість, машинобудування, будівництво, торгівля, транспорт, громадське харчування). та інші галузі виробничої та невиробничої сфери),

тому ми маємо підстави розглядати харчову промисловість як ключову (пропелерну) галузь, яка може слугувати «зрілим локомотивом» для таких

регіонів України, як Вінниччина, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Тернопільська, Херсонська, Черкаська та Чернігівська області (у таблиці 2.2 виділено сірим кольором).

Цілком логічно, що ми наголосуємо на першочерговому значенні переробної промисловості в підтримці та забезпеченні продовольчої безпеки України та окремих її регіонів.

Зміцнення показників самозабезпеченості продукцією переробки як невеликих регіонів, так і держави в цілому є головним завданням харчової промисловості на даному етапі.

Середній показник споживання продуктів харчування на душу населення при обґрунтованих нормативах повинен становити 90 - 100%. Дотримання цих стандартів забезпечить здоров'я нації та підрастаючого покоління зокрема.

Важливість купівельної спроможності продовольчих товарів для різних соціальних верств населення та відсутність дефіциту окремих видів продуктів не можна недооцінювати. Ці показники повинні лягти в основу концепції зростання переробної промисловості.

Медико-санітарно-гігієнічні дослідження показали, що зниження калорійності добового меню викликає швидку стомлюваність, психічні розлади,

втрата уваги людини (працівника), що призводить до зниження виробничих показників, підвищення рівня захворюваності.

Також життєво важливо підтримувати в організмі людини співвідношення білків, жирів і вуглеводів, яке повинно бути відповідно 1:1, 2:4 (неправильне харчування може погіршити самопочуття і привести до різних захворювань).

Ці обґрунтування вимагають від виробників харчових продуктів збільшити кількість вироблених харчових продуктів, збагачених білками рослинного і тваринного походження, які є легкодоступними в цій категорії заможної більшості населення.

Водночас переробна промисловість повинна враховувати частку білків, жирів, вуглеводів, вітамінів і мінеральних речовин у своїй продукції, щоб споживач міг адаптувати свій раціон до рекомендованих норм споживання та забезпечити нормальний ріст і розвиток тіла. З огляду на вищевикладене, основним завданням переробної промисловості є підвищення стандартів якості дитячого та дієтичного харчування; виробництво продуктів з підвищеним вмістом вітамінів і мінералів, виробництво функціональних продуктів зі специфічними властивостями.

Під особливий контроль необхідно поставити недопустимість перевищення допустимих норм небезпечних для здоров'я та життя населення речовин у споживчих товарах. Основним напрямком удосконалення переробної промисловості на сучасному етапі має стати контроль якості продукції на основі використання передових технологій, що в кінцевому підсумку дозволить підвищити рівень відповідності харчовим стандартам та запобігти зловживанням штучних речовин.

Для неприпустимості зниження рівня добробуту населення, підвищення його кунівельної спроможності середньомісячні витрати на продукти харчування не повинні перевищувати 50% бюджету сім'ї (покупця). Цей показник диктує виробникам харчових продуктів наступне завдання

підвищити і посилити ефективність їх роботи, що обов'язково призведе до зниження ціни на їх продукцію за умови зниження купівельної спроможності грошових доходів споживачів. , а отже, зменшиться економічна доступність продуктів харчування для населення. Головною вимогою до переробної промисловості має стати підвищення показників ефективності галузі за рахунок використання сучасних ефективних методів енергозбереження, уміння проводити гнучку маркетингову політику.

Подолання тридцятивідсоткового бар'єру імпорتنих продовольчих товарів є загрозою для платіжного балансу, зокрема, в умовах світового зростання цін на продукти харчування. Здатність диктувати маркетингову політику на світовому та національному продовольчому ринку забезпечує конкурентоспроможність окремих компаній переробної промисловості.

Інформація, що визначає організацію виробництва товарів продовольства, наведена в рис 2.1 за допомогою даних в таблиці 2.3.

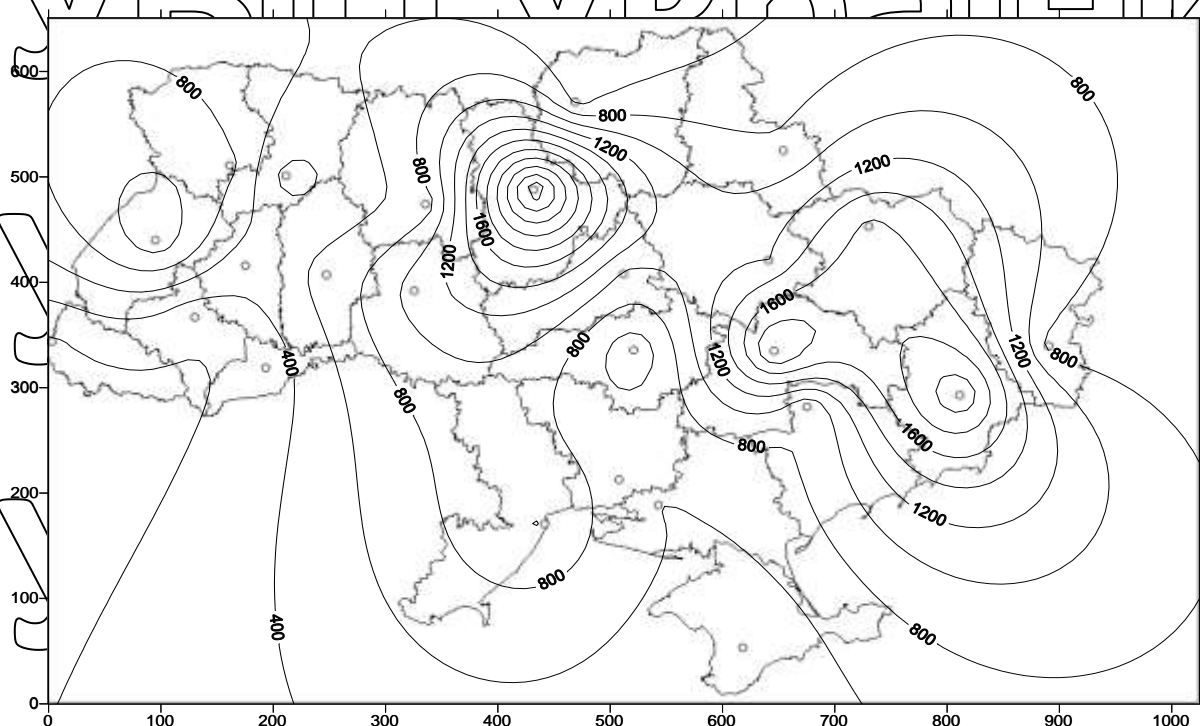

Рис. 2.1. Карта статистичної поверхні потенціалу поля виробництва продовольчих товарів в Україні у 2021 році

Наведені дані свідчать про оцінку рівня забезпеченості регіонів власними товарами за основними групами. Наведені показники свідчать про суттєві просторові відмінності у виробництві харчових продуктів у загальній панорамі та в стратах окремих районів. Незначні відмінності спостерігаються у виробництві борошна та хлібобулочних виробів, де співвідношення найвищих і найнижчих показників становило відповідно 4 і 6 разів.

Таблиця 2.3

Виробництво основних продуктів харчування

на 1 особу в 2021 році, кг

Регіон	Цукор-пісок	Хлібо-булочні вироби	Борошно	Сири жирні	Молоко оброблене рідке	Кисломолочні продукти	Олія соняшникова	Вироби ковбасні
Україна	40,1	43,7	62,5	5,3	18,6	11,5	48,0	7,1
Вінницька	180,5	48,2	107,1	9,1	173,1	9,6	46,4	5,1
Волинська	132,2	45,4	68,1	7,9	14,3	1	1	16,7
Дніпропетровська	1	63,2	57,4	0,6	13,0	19,5	55,7	16,5
Донецька	н/д	35,6	41,8	0,3	5,8	13,2	89,6	7,6
Житомирська	35,2	49,3	1	13,0	9,8	4,3	0,0	1,3
Закарпатська	н/д	17,1	29,1	1	1,9	0,6	0,0	0,6
Запорізька	н/д	40,5	60,5	9,7	8,5	4,6	158,1	4,0
Ів.-Франківська	1	23,1	27,2	2,8	9,3	2,7	1	2,9
Київська	94,1	32,0	77,7	0,7	31,5	23,9	51,4	16,2
Кіровоградська	34,8	28,5	57,8	7,5	1	1	216,1	18,2
Луганська	н/д	29,9	41,5	0,9	2,9	3,0	30,8	7,1
Львівська	1	30,0	32,9	0,9	12,4	19,6	1	1,5
Миколаївська	н/д	37,1	77,6	8,6	12,8	23,1	49,4	2,6
Одеська	12,6	42,5	56,2	1,3	7,8	2,3	77,2	4,6
Полтавська	170,5	47,4	55,4	31,8	20,6	25,0	80,8	15,8
Рівненська	76,7	33,1	55,3	3,3	5,1	3,5	0,1	4,5
Сумська	43,8	56,4	97,6	16,0	37,8	8,5	4,2	3,7
Тернопільська	159,8	18,3	71,4	3,3	20,8	6,1	1	3,0
Харківська	50,5	41,7	73,0	3,5	17,2	18,4	87,1	8,7
Херсонська	н/д	36,3	108,3	14,8	8,5	17,3	159,3	0,2
Хмельницька	133,9	44,8	67,9	7,7	39,5	2,9	0,1	5,8
Черкаська	74,7	54,4	103,6	17,1	9,9	12,9	2,1	3,9
Чернівецька	1	27,8	31,1	1	1	0,0	45,4	9,3
Чернігівська	44,8	56,6	64,9	11,4	10,2	5,2	3,8	2,6
м. Київ	н/д	80,4	1	0,8	14,9	15,7	н/д	3,0

¹ інформація не надається в зв'язку з комерційною таємницею

Водночас розподіл між регіонами у виробництві цукру-піску та

соняшникової олії є значно справедливішим. Це пов'язано з тим, що ці підприємства розташовані за сировинною базою, оскільки їх валовий продукт безпосередньо залежить від природно-кліматичних умов певного регіону.

Так, в Україні виробництво борошна на одну особу у 2021 році становило 62,5 кг, водночас у Херсонській області цей показник становив 108,3 кг, що в 1,7 рази більше середнього по країні та в 4 рази більше найменшого показника в Івано-Франківська область (27,2 кг). Встановлено, що Вінницька, Черкаська, Сумська, Хмельницька та Миколаївська області складають групу областей з найкращим, але після Херсонської, рівнем виробництва борошна на одну особу.

Невеликі обсяги виробництва борошна на одну особу для Львівської, Івано-Франківської, Чернівецької та Закарпатської областей (менше 32,9 кг на одну особу). Виробництво хліба та хлібобулочних виробів на душу населення найменше різниться між регіонами, оскільки хлібобулочний сектор, по-перше, повністю залежить від покупця (його попиту, купівельної спроможності тощо), а по-друге, його продукція зумовлена короткі терміни зберігання, що створює нерівні умови порівняно з постачальником сировини. Це не стосується виробників хлібобулочних виробів у Києві, де показник вдвічі перевищує середньогалузевий, через постійне переміщення населення з місця проживання (часто за межі столиці) до місця роботи і, отже, товар вивозиться в інший населений пункт. Далі розглянемо виробництво основних продуктів харчування на одну особу, табл. 2.3.

Виробництво цукру на одну особу в державі за рік становило 40,1 кг. В областях: Донецькій, Запорізькій, Луганській, Закарпатській, Херсонській цукрова галузь взагалі не представлена, а тому не можуть застатися цукром. Водночас у 2021 році на Полтавщині вироблено 170,5 кг цукру на одну особу. Цей показник є найвищим серед регіонів України.

Волинська, Вінницька, Хмельницька та Тернопільська області виробляють цукрових буряків приблизно втричі більше середньоукраїнського показника. На жаль, через комерційну таємницю великих підприємств-

виробників Миколаївської та Житомирської областей ми не можемо визначити, скільки цукру виробляється в цих регіонах.

У 2021 році в Україні виробили в середньому 48 кг соняшникової олії на людину. Лідером у цій галузі залишається Кіровоградська область, вироблена в 4,5 рази більше середнього. Особливу роль у забезпеченні внутрішніх потреб держави, а також експортного потенціалу відіграє олійно-жирова промисловість Херсонської та Запорізької областей. Високий рівень самозабезпеченості нафтою характерний для Полтавської, Харківської, Дніпропетровської, Одеської, Вінницької, Київської та Миколаївської областей, де він перевищує середній показник по Україні.

Що стосується забезпеченості національного ринку виробництвом ковбасних виробів, то воно дуже низьке. З них на душу населення виробляється 7,1 кг на рік. Найвищий цей показник у Кіровоградській області (18,2 кг), середньодушкове виробництво ковбасних виробів у Волинській, Дніпропетровській, Київській та Полтавській областях вдвічі перевищує середній по країні. Але є регіони, де ковбасні вироби виробляються в значно менших обсягах, при середньому виробництві на одну особу, наприклад Херсонська область з показником 0,2 кг, Закарпатська область – 0,6 кг.

Сумська, Хмельницька, Київська та Вінницька області займають лідируючі позиції у забезпеченні потреб у молочних продуктах як на республіканському, так і на міжрегіональному рівнях. Лідерами з виробництва кисломолочної продукції залишаються Львівська, Полтавська, Миколаївська, Київська, Харківська та Дніпропетровська області.

Сировидобувні підприємства Полтавської, Черкаської, Сумської, Херсонської, Житомирської та Чернігівської областей задовольняють не лише потреби регіону в цій продукції та внутрішні потреби країни, а й є визнаними експортерами цієї продукції.

2.2. Стан розвитку інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей в Україні

Програма розвитку переробної промисловості України на сучасному етапі залежить від форми власності. Нині переробна промисловість представлена такими юридичними особами, як акціонерні товариства, державні підприємства, товариства з обмеженою відповідальністю тощо. [82] Низький рівень його інвестиційної активності безпосередньо пов'язаний зі стабільністю переважно екстенсивних і неекономічних факторів конкурентоспроможності.

Низький рівень інвестиційної політики в галузі пояснюється наступними причинами:

- політична нестабільність та відсутність чіткої та досконалої законодавчої бази щодо приватизації державного майна, необґрунтований перегляд результатів приватизації та збільшення кількості судових справ, пов'язаних з попередніми приватизаціями, створюють не лише несприятливий клімат, а й великий ризик для інвестицій;

- необґрунтовані зміни схеми розподілу фінансового результату українських компаній на користь поточного споживання. Якщо у 2020 році в загальних обсягах обсяг інвестицій у промислову сферу був на рівні 93,9% доходу збиткових виробників до сплати податку, то за шість місяців 2021 р.;

- відсутність стабільних нормативно-правових актів, що регулюють зміни в оподаткуванні, невиконання на державному рівні зобов'язань щодо галузевих програм розвитку та політики СЕЗ;

- зменшення інвестиційної складової бюджетних видатків. Загалом, згідно з аналізом КМУ, державні інвестиції зменшилися на 4 млрд. Фактично за січень-серпень 2020 року їх частка склала 3,5% видатків бюджету проти 18,4% минулого року;

- слабка реорганізація фондового ринку та інших фінансових складових; відсутність налагодженої ефективної системи захисту прав підприємців, що в сукупності є перешкодою для залучення фінансових ресурсів через фінансові ринки. Поганий результат призупинення інвестиційної діяльності прискорює скорочення інноваційної діяльності переробних підприємств.

Конкурентні інвестори, переважно іноземні, уважно та аналітично вивчають Бюджетний кодекс, який не гарантує справедливого інвестування великих проектів, у тому числі високотехнологічних інновацій із часто не виправданим використанням науки.

Лише тоді приватні інвестиції стануть нормою, якщо державна політика в цьому напрямку буде переконливою та демонструватиме власний приклад значного вливання коштів в інноваційну сферу України, лише тоді держава матиме право розраховувати на відповідний економічний результат.

Запрошує до роздумів таблиця змін складових джерел інвестицій в основний капітал, таблиця 2.4. Таблиця 2.4

Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування *

(у фактичних цінах, млн. грн./відсотків до загального обсягу)

Джерела фінансування	Роки						
	2010	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Всього	12401	23629	37178	51011	75714	93096	125254
	100	100	100	100	100	100	100
у тому числі за рахунок:							
коштів державного бюджету	1043	1210	1863	3570	7945	5077	6846
	8,4	5,1	5,0	7,0	10,5	5,5	5,5
коштів місцевих бюджетів	436	975	1365	2095	3544	3915	5446
	3,5	4,1	3,7	4,1	4,7	4,2	4,3
власних коштів підприємств і організацій	9330	16198	24470	31306	46685	53424	72337
	75,2	68,6	65,8	61,4	61,7	57,4	57,8
коштів іноземних інвесторів	133	1400	2068	2807	2695	4688	4583
	1,1	5,9	5,6	5,5	3,6	5,0	3,7
коштів населення на	1001	1176	1573	1822	2577	3091	5110
	8,1	5,0	4,2	3,6	3,4	3,3	4,1

індивідуальне житлове будівництво	8,1	5,0	4,2	3,6	3,4	3,3	4,1
кредитів банків та інших позик	...	391	1985	4196	5735	13740	19406
інших джерел фінансування	458	2279	3854	5215	6533	9161	11526
	3,7	9,6	10,4	10,2	8,5	9,8	9,2

Як свідчать статистичні дані, наведені в таблиці 2.4, одним із основних джерел фінансового забезпечення капітальних вкладень в основний капітал виробників протягом тривалого періоду є самофінансування – 57,4 %, а в останні періоди маємо тенденцію до зростання частка кредитів – 14,8%.

Фінансові інвестиції з інших країн становлять близько 5%, тоді як значна частина програм національної політики спрямована на створення сприятливих умов для залучення інвестицій з-за кордону, іноді за рахунок зміни умов для внутрішнього інвестора на гірше.

Кожна зі складових фінансування інвестиційної діяльності визначається своєю характеристикою, яка є прийнятною (ли непринятною) для конкретного підприємства, і часто, як показує практика, не відповідає з різних точок зору фінансово-інвестиційним планам і загалом концепція розвитку бізнесу. Тому їх слід аналізувати за такими параметрами:

можливість практичного використання знахідок (їх доступність);

- потенційні можливості джерела;

- економічна ефективність використання;

- рівень ризику використання джерела (з точки зору необхідності повернення фінансових ресурсів, які були використані, або ймовірного знищення положення про організацію).

Основне місце у власних джерелах інвестування, безумовно, посідають відрахування до амортизаційних фондів, які безпосередньо залежать від обсягу використання основних фондів виробником та узгодженої амортизаційної політики, а в свою чергу відносяться до методології прискореної або лінійної

амортизації.

У провідній фаховій літературі амортизаційні відрахування трактуються як основний генератор інвестиційних коштів для організації економічне розвиненої країни. Вони спрямовуються на поповнення оборотних коштів підприємства для фінансування капітальних вкладень, необхідних для масштабного переозброєння виробничих потужностей, насамперед, реконструкції основних виробничих потужностей [7].

Відповідно до теорії відтворення, відрахування на амортизаційні потреби покликані сприяти відшкодуванню, а також відтворенню зносу капіталу цієї компанії [55, с.10]. Природно, що чим більша маса накопиченого виробничого потенціалу, тим більша величина відрахувань на амортизацію. Логічним принципом є зростання частки цих відрахувань у валових капіталовкладеннях з накопиченням власного капіталу [55, с.5].

В умовах сучасного розвитку ринкової економіки амортизаційна політика тісно пов'язана з фіскальною політикою і виконує її основне призначення – підтримку фінансових потоків суб'єкта господарювання для капітальних вкладень в основний капітал. Умови виведення з обліку основного капіталу разом із рівнем податку на прибуток підприємств та податковими пільгами на інвестиції є найважливішими орієнтирами при прийнятті інвестиційних рішень у реальний сектор економіки [7, с.21].

Для дотримання оптимальних строків оновлення основних фондів і повноцінного здійснення самого відтворювального процесу необхідно, щоб розмір амортизаційних відрахувань збігався з розміром розрахункового зносу основного засобу за час його попереднього використання, тобто розраховано за новими цінами.

Розрахунки показують, що правила подвійної винагороди за фізичні вправи повинні діяти протягом 10-12 років. Амортизаційні кошти при грамотному управлінні повинні зосереджуватися на окремих рахунках у

спеціалізованих інвестиційних банках і спрямовуватися на технічне переоснащення та реконструкцію технічних можливостей підприємства.

Передова господарська практика показує, що амортизацію як економічний стимул інвестування можна прискорити двома шляхами: штучно

скоротити нормативні терміни експлуатації машин і устаткування і відповідно підвищити норми амортизації; не скорочуючи встановлені державою

нормативні строки використання основного капіталу, окремі підприємства можуть здійснювати відрахування на амортизацію в зростаючих обсягах

протягом кількох років, але зі зменшенням у наступні роки.

Політика розподілу чистого прибутку підприємства базується на обраній ним загальноекономічній стратегії розвитку. Слід зазначити, що сьогодні у

вітчизняній економічній практиці прибуток як фактор капітальних вкладень, який є дуже важливим і найменш ризикованим, практично не є ефективним.

Прибуток виконує свої безпосередні фінансові функції лише у високоприбуткових окремих компаніях. Сучасна податкова політика,

відсутність стабільної нормативно-правової бази оподаткування, неплатоспроможність і збитковість підприємств призвели до того, що

прибуток, як основна можливість капітальних вкладень у вітчизняне виробництво, є незначною пропорційно до амортизаційних відрахувань. І

навіть ті компанії, які в сучасних ринкових умовах мають значний прибуток, не можуть створити власні інвестиційні фонди через надмірне податкове

навантаження.

Рентабельність за середніми показниками по галузях становить 5,8 %, тоді як у промисловості добувний показник був на рівні 9,2 %, целюлозно-паперовій

промисловості – 6,3 %, металургійній промисловості – 8,5 % і лише харчовій промисловості – 5,1 % [19]., стор . 56]. Наведені факти підтверджують, що

національна промисловість ще далека від державного регулювання, має незбалансовану структуру, перевага віддається важким виробництвам, які

споживають енергію та є небезпечними для довкілля.

Завдяки значному зниженню собівартості підвищиться рентабельність виробництва, поштовхом і рушійною силою для нього стане здорова конкуренція на ринку виробників та розвиток науково-технічного прогресу. Така приваблива база посилить роль прибутку як інвестиційного доходу. [55, с. тринадцять].

Серед форм кредиту для фінансування інвестицій важливу роль відіграватимуть довгострокові та короткострокові банківські кредити, причому слід зазначити, що короткострокові кредити будуть використовуватися для поповнення дефіциту оборотних коштів.

Економічна історія знає приклади, коли внутрішня кредитна система недостатньо сприяла інвестиційним процесам на національному виробничому ринку, оскільки можливість отримання довгострокового банківського кредиту зводилася до нуля. Питома вага в загальному обсязі наданих банками кредитів становила 17,5, а інвестиційно-орієнтованих кредитів – ще менше [14]. І лише сучасні ринкові відносини дали поштовх до позитивних змін.

На жаль, українські підприємства переробної промисловості не довіряють довгостроковим інвестиціям через несприятливі економічні умови. Основною причиною цього є значне перевипення вартості капітального кредитування над поточним рівнем прибутковості компаній галузі. Банки в цьому випадку отримують значні прибутки від фінансово-посередницької діяльності, при цьому реалізуючи намічену стратегію отримання прибутку, вони не зацікавлені вкладати фінансові ресурси в збільшення виробництва споживчих товарів.

Емісія облігацій компаніями ще не набула широкого поширення; відповідно до закону він повинен перевищувати 25% загального розміру статутного капіталу товариства. Причина – нерозвиненість фондового ринку та малий розмір статутних фондів компаній.

Випуск корпоративних облігацій на даному етапі дозволений лише для конкурентоспроможних компаній із визнаним іміджем та значними обсягами

статутного фонду. Інвестиційний лізинг також визнається фахівцями передовим способом використання кредитних ресурсів, який має довгострокову перспективу. Це також один із видів кредиту, що надається на тривалий термін, представлений у реальній формі, де вартість майна, що передається в лізинг, зменшується шляхом погашення «в розстрочку».

У зв'язку з економічною кризою велика кількість виробничих і промислових потужностей не завантажувалася повною мірою, були відсутні інвестиційні ресурси: це стало поштовхом для широкого використання лізингу як джерела інвестицій для розвитку галузі.

Продаж інвестицій є одним із інноваційних способів залучення капітальних вкладень і є специфічною формою зобов'язань, суть яких полягає в наданні власником, як юридичним, так і фізичним, усіх прав користування та розпорядження майном. . на певний час. Сума. Під заставу можуть бути будинки, споруди, обладнання, сировина, кошти, цінні папери, а також продукти інтелектуальної праці.

Велике значення слід надавати можливості залучення власного капіталу як важливого джерела фінансування інвестицій. Практично застосовувати зазначене джерело можуть як компанії, так і їх самостійні структури (дочірні компанії), утворені у формі акціонерних товариств. Збільшення статутного фонду за рахунок акцій або інших додаткових внесків українських та іноземних інвесторів є основним способом збільшення капіталу товариств різних форм власності (крім спільних акцій).

Економічна школа Кейнса стверджує, що інвестиції (новостворена нерухомість протягом року) можуть бути окуплені за рахунок заощаджень (різниця між доходом за рік і витратами на споживання).

Загальний показник інвестицій в основний капітал у валовому внутрішньому продукті набагато менший, ніж відсоток валових заощаджень у ВВП. Це пояснюється нерівномірністю у створенні ресурсів, які

спрямовуватимуться на практичне інвестування, та однаковою економією основного капіталу в натуральній формі (заощадження та інвестиційні ресурси не мають доведеної відповідності). Різниця між ними полягає в тих можливих вкладених фінансових ресурсах, які не вдалося реалізувати [87, с. 55].

Таким чином, ми бачимо незбалансовану картину: в той час, коли внутрішніх заощаджень не вистачає для збереження основного капіталу, значна частина заощаджень не спрямовується на інвестиції. Зарубіжні та українські вчені, здебільшого, впевнені, що конверсія іноземних інвестицій є найбільш дієвим і результативним способом поживлення інвестиційної діяльності.

Збільшення частки зовнішнього фінансування в умовах гострого дефіциту внутрішнього власного капіталу буде ефективним лише після зміни державної економічної політики щодо забезпечення стабільності окупності інвестицій та поступального розвитку економіки. Прямі інвестиції за словами однієї людини були найнижчими у світовій економіці - 55 доларів. [145], у 2006 році – 114 доларів, у 2012 році – 360 доларів, у 2019 році – 455 доларів на жителя, тоді як в Угорщині, Чехії, Бельгії – понад 2000 доларів.

Основні критерії такого розкладу: іноземці інвестувати в українську економіку ризиковано з економічної, фінансової та політичної точки зору; залишається досить високим рівень інфляційних процесів; часті, необґрунтовані та недалекоглядні зміни внутрішніх нормативно-правових актів з цього питання, недоступність об'єктивної інформації про фінансово-економічну, соціально-політичну ситуацію на підприємствах, які потребують інвестицій; відставання фондового ринку; складна схема доступу в країну; негарантований захист статусу іноземних інвесторів та вже існуючі норми щодо оцінки інвестиційних програм.

Іноземні країни, які інвестують свої капітали в українську економіку, повинні бути обережними та далекоглядними, оскільки кількість бажаючих залучати іноземні інвестиції в реальний сектор економіки дуже велика. І задіяні вони, в більшості випадків, під час приватизації державних об'єктів, що

призводить до заміни українського капіталу іноземним. На думку іноземних спеціалістів, така ситуація притаманна не лише Україні, а й більшості країн у соціальній сфері. Така тенденція спостерігалася в Чехії, Угорщині та Естонії, де в процес приватизації була інвестована значна частина іноземного капіталу.

Однак це призвело до подальшого скорочення іноземних інвестицій у зв'язку з тим, що ці держави вже не мали об'єктів, які могли б залучити іноземний капітал.

Висновок один – іноземних інвесторів цікавили лише ті промислові ресурси, які були створені набагато раніше і є стабільними. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, станом на 01.01.2022 р. склав 21 186 млн дол., що на 454,6 дол. на одну особу. Неспроможність сектору економіки об'єднати внутрішні доходи з метою їх накопичення та подальшої реалізації в реальному промисловому комплексі є наслідком дисбалансу між заощадженим і інвестованим капіталом і критичної неспроможності окремих галузей забезпечити конкретні інвестиції.

Така ситуація рентабельності виробництва суб'єктів господарювання переробної промисловості негативно впливає на активне надходження інвестицій. За останні роки у вітчизняному економічному просторі відбулися помітні позитивні зміни щодо ролі та значення внутрішніх джерел інвестування АПК країни. Так, інвестиції в основний капітал харчової промисловості у 2021 році склали 8 290 млн грн, що в 3,8 раза більше, ніж у 2020 році. Але з кожним роком ми спостерігаємо тенденцію до зниження темпів зростання капітальних інвестицій в основний капітал: у 2013 р. – 110,6 %, 2014 р. – 134,8 %, 2015 р. – 128,5 %, 2018 р. – 107,9 %, 2019 р. – 109,6 %, 2020 р. – 119,5 % [12, с. 205].

Очевидним чинником, що обмежує виробничі можливості перехідних галузей, є стан основних виробничих потужностей, фактична потужність яких досягає 43-50%. В Україні галузева продуктивність праці в 4,5 разів нижча, ніж в інших індустріально розвинутих країнах, там рівень механізації становить близько 50-60 - 50% наявних технічних ресурсів переробної галузі потребують

повної заміни, а 25% – удосконалення та реорганізація.

За світовими мірками у вас лише 1/6 активної частки виробничих основних фондів. Наведена диспропорційність, технологічна відсталість і недостатність виробничих потужностей, їх низька відповідність сучасним стандартам призводять до завідомо високих втрат не тільки сировини, але й кінцевого продукту. Це, в свою чергу, збільшує розрив між наявністю ресурсів і споживчим попитом на українські продукти харчування.

Важливе значення для виробничого ресурсу переробної промисловості на сучасному етапі її розвитку має не лише модернізація, а й повна заміна матеріально-технічної бази. Устаткування за сучасними стандартами, сучасні структурні підрозділи галузі, які можуть зацікавити інвесторів, у частці основного капіталу становлять менше 20%.

Упорядкування підгалузей трансформаційних галузей за технічним станом за основними фондами має такий вигляд: Промислове виробництво олійно-жирової продукції відноситься до інноваційно модернізованих (21,8% – межа експлуатації обладнання та машин на підприємстві), до інвестиційно привабливих галузей виробництва безалкогольних напоїв (37,7%), а до інвестиційно непривабливих – виробництво молока та м'яса (49% та 47,8% відповідно), хлібобулочні вироби, цукрова та рибна промисловість вважаються технічно відсталими (52,1%, 58,8% та 60,2%) [70, с. 49].

Звичайно, на початку ці можливості все ще могли відповідати попиту. Але з розвитком виноробних економічних відносин, з великою і жорсткою конкуренцією, гострою потребою більшості підприємств переробної промисловості стала нагальна необхідність використання великих капітальних вкладень у модернізацію технологічних ліній, підвищення продуктивності та впровадження енергозберігаючих розробок. .

У таблиці 2.5 наведені дані про введення в дію окремих виробничих потужностей переробних галузей. Такий економічний стан зумовив незадовільний стан виробничих потужностей більшості переробних

підприємств. Близько 4,7% становить неамортизована частина устаткування плодоконсервної та цукрорафінадної промисловості.

Таблиця 2.5

Введення в дію окремих виробничих потужностей на переробних підприємствах*

Потужності з виробництва	Роки							
	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
цукру-піску, тис. ц переробки буряків за добу**	13,0	—	—	—	—	0,4	4,0	0,3
м'яса, т за зміну**	19,0	56,8	31,1	22,8	25,5	9,2	0,4	20,4
продукції з незбираного молока, т за зміну**	334,2	218,6	37,1	31,0	70,0	11,4	—	7,1
сиру, т за зміну**	1,7	0,6	5,0	2,5	40,1	0,5	0,5	1,2
олії, т переробки олієнасіння за добу**	6,5	6,2	1072,7	83,0	106,5	35,0	442,9	503,4
плодоовочевих консервів, млн умовних банок	33,2	26,8	11,5	50,3	0,02	25,9	0,5	11,0

* Складено за даними Держкомстату України [190, 191, 192].

** починаючи з 2013 р. – тис. т за рік

Що стосується найкраще оснащеної в технічному сенсі галузі, то показник становить 24 % [155, с. 120]. Тому нам необхідно технічно

модернізувати більшу частину виробництва підприємств переробної промисловості. Але, на жаль, на українському виробничому колективі реалізація цієї проблеми неможлива.

Згідно зі статистичними даними, до 2021 року на території України виробництвом обладнання для переробних підприємств займалися лише 17 компаній, які виробляли до трьохсот одиниць на рік. Наприклад, лише плодоконсервна промисловість потребує понад тисячу одиниць обладнання.

Якщо брати загальну потребу підприємств переробної промисловості в

переоснащенні новим обладнанням, то вона становить близько 14,5 тис. одиниць. Як повне, так і часткове оновлення галузі можливе лише за рахунок імпортного обладнання.

Собівартість продуктивності нового устаткування повинна становити більше 10% вартості старого устаткування, і це має бути основним економічним фактором при проектуванні та виробництві нового устаткування. Тільки такий принцип працює за межами країни, його беруть за правило і називають «золотим». Як тільки одиниця продуктивності в новому обладнанні, що випускається для підприємств переробної промисловості, зменшиться в порівнянні зі старим, застарілим, фактор вартості обладнання буде відігравати значно меншу роль. Це призведе до того, що всі надходження до бюджету установи будуть спрямовані на інші цілі, що дозволить підприємству збільшити виробничі показники.

Довгострокові плани розвитку країни мають передбачати всеможливе залучення інвесторів до розвитку переробної галузі. Це мають бути сучасні методи розвитку нової технічної бази з використанням сучасних засобів, як загальних, так і основних. Одним із основних напрямків фінансування розвитку підприємства з виробництва харчових продуктів, враховуючи поточну економічну ситуацію, має бути внутрішня економія, а саме: резервний фонд амортизаційних відрахувань, тобто накопичення коштів за період, в якому використовувалося обладнання, а також доходи, передбачені бюджетом підприємства для покращення та збільшення виробництва.

Усе вищевикладене дає змогу зробити висновок, що інвестиційні ресурси на період до 20 років відіграють важливу роль в українській економіці, а отже: головною метою держави мають бути інвестиційні стратегії, які в свою чергу призведуть до економіка . розвитку [170].

Ця стратегія включає деякі важливі інвестиційні компоненти, а саме:
- значне вливання щорічного капіталу, на рівні не менше 9%, який, у свою

чергу, має досягти рівня зростання більш ніж у два рази за 10 років; програма інвестиційного розвитку, метою якої є розвиток структурних підрозділів, що в свою чергу забезпечить значний розвиток національної економіки на світовому рівні;

- нові погляди на напрями вливання інвестиційних коштів;

- фінансова підтримка та розвиток підрозділів господарства, які, на думку інвесторів, не є інвестиційно привабливими;

- стратегія структурно-інвестиційного розвитку, яка полягає в

пріоритетному інвестуванні в галузі, здатні забезпечити конкурентоспроможність національної економіки у світі;

- інноваційний підхід до інвестицій,

- інвестиційна підтримка окремих важливих для економіки в цілому

галузей, які не мають достатнього інвестиційного потенціалу.

Завдяки збільшенню інвестицій у виробничий капітал та основні фонди вітчизняний виробник не змінить темпи економічного розвитку підприємства, забезпечить стабільне фінансове зростання, а також поверне всі часткові втрати попередніх періодів виробництва (табл. 2.6).

Наведена експертна оцінка свідчить про збалансовану ситуацію в майбутньому розвитку країни, прогнозуються як позитивні, так і негативні тенденції щодо розгортання інвестиційних проектів.

Таблиця 2.6

Прогнозні розрахунки зміни обсягів валового нагромадження основного капіталу та інвестицій в основний капітал

Період, роки	Середньорічний темп приросту ВВП, %	Приріст ВВП за період, %	Середньорічний темп приросту інвестицій в основний капітал	Валове нагромадження основного капіталу,
I. За оптимістичним сценарієм розвитку України у 2024- 2030 рр.				

II. За песимістичним сценарієм розвитку України у 2024- 2030 рр.

Слід відзначити, що щороку все більшої тенденції набуває схема виробничого управління переробної сфери, де на перший план виходить система використання залученими капіталовкладеннями (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Взаємозв'язок управління інвестиційною діяльністю з іншими основними функціональними системами управління на підприємствах переробних галузей

Зв'язок основних операційних систем управління переробними підприємствами з інвестиційною діяльністю. Загальна схема розподілу управління компанією в переробній сфері демонструє, що управління капітальними інвестиціями є невід'ємною частиною схеми і навіть стає основним напрямком, сприяючи таким чином швидкому вирішенню стратегічно важливих завдань. .

В аспекті підходів до управління інвестиційною діяльністю у виробництві переробної галузі необхідно наголосити на принциповому трактуванні методів аналізу крапних капіталовкладень. Всі фінансові вливання, як і всі замани, повинні бути організовані на високому рівні, щоб витрати на сто відсотків збігалися з кінцевим результатом, який задовольняє виробника. Від ідеї варто відмовитися, якщо витрати значно перевищують очікуваний результат.

Загальні положення щодо ефективності господарської діяльності передбачають пошук оптимального співвідношення витрат і вигод для цього виду діяльності. Гранична корисність – це максимальне задоволення потреб, отримане після вливання інвестицій у компанії [107].

Капітальні вкладення у вигляді вкладень повинні збільшуватися до певного періоду, поки віддача не зрівняється з вкладеним капіталом; Інакше, продовжуючи залучати кошти за рахунок інвесторів, можна дійти до рівня безповоротності та значних витрат. З точки зору ефективності економіки налагоджена інвестиційна діяльність є оптимальною для суспільства, а також свідчить про еквівалентність граничних витрат і граничних доходів (рис. 2.3).

Поки інвестиції, вкладені в підприємство, досягають максимальної корисності і не перевищують витрати підприємства, необхідно вкладати капітал у підприємства переробної промисловості, і прибуток буде максимальним, але якщо ситуація зовсім інша, навпаки, тоді необхідно скоротити потік інвестицій.

Компанії сільськогосподарської переробної промисловості будуть змушені відмовитися від інвестиційних проектів, якщо взяті на себе витрати значно перевищуватимуть максимальний дохід.

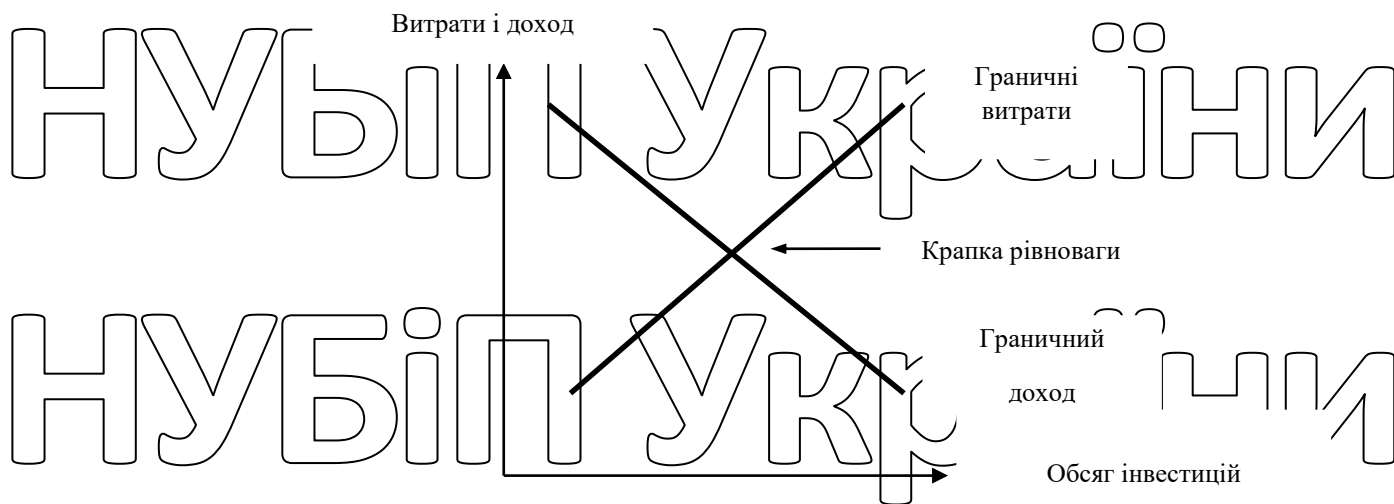

Рис. 2.3. Граничні витрати і граничний дохід від

інвестиційних вкладень

Необхідно пам'ятати наступне правило: планування та проведення інвестиційної діяльності має здійснюватися таким чином, щоб зростання доходу або граничне задоволення по відношенню до останніх інвестиційних інвестицій становили однакові частини у всіх проєктах. Виробник повинен розподілити всі свої інвестиційні потоки таким чином, щоб він хотів використовувати їх максимально, і до тих пір, поки корисний ефект від інвестицій у всіх напрямках не буде дорівнює максимуму.

Отже, хоча умови для реалізації інвестиційних проєктів на території України зараз не найкращі, ефективне адміністративне управління на основі інвестицій компаній у переробні галузі набуває великої актуальності.

2.3. Оцінка рівня стратегічного управління інвестиційним розвитком підприємств переробних галузей

Основними умовами виходу з кризової ситуації, яка склалася в одному із секторів національної економіки, як-от аграрний сектор, є відновлення та

швидкий розвиток компаній трансформаційних галузей, а одним із основних факторів є хороша інвестиційна політика, ціни та податки. Впровадження інноваційних процесів також є невід'ємною частиною. Саме через свою недосконалість компанії трансформаційних галузей страждають у своїх галузевих підрозділах, і це сприяє значним відмінностям з компаніями, які конкурують на світових ринках [230].

Протягом останніх звітних періодів спостерігається тенденція до зміни собівартості продукції підприємств переробної промисловості (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Структура витрат на виробництво та витрати на одиницю виробленої продукції підприємствами переробних галузей

Елементи витрат	Роки			
	2000	2010	2020*	2021*
Всього витрат,	100,0	100,0	72654,7	82198,9
у тому числі за елементами:			100,0	100,0
Матеріальні витрати	72,1	76,4	56556,2	61669,8
			77,8	75,0
Амортизаційні відрахування	4,0	3,5	2316,4	2809,2
			3,2	3,4
Витрати на оплату праці	9,1	6,5	4795,0	6085,7
			6,6	7,4
Відрахування на соціальні заходи	4,1	2,1	1645,2	2024,4
			2,3	2,5
Інші операційні витрати	10,7	11,5	7341,9	9609,8
			10,1	11,7
Витрати на одиницю виробленої продукції, коп./грн.	86,5	97,8	95,2	95,8

* Абсолютне значення, млн. грн./итома вага, %

З кожним роком зменшуються відрахування до амортизаційних фондів, що значно погіршує стан залучення інвестицій для компаній. Сучасний

економічний механізм управління інвестиційною діяльністю на підприємствах низових галузей ще є незавершеним і не має методологічної бази.

Фондовий ринок, механізм капітальних вкладень для його відтворення, механізм поповнення фондів і джерел фінансування у товаровиробника на даному етапі залишаються слабо розвиненими.

Для досягнення наміченої мети підприємства інвестиційними проектами вважаються капітальні дії, які вимагають вливання певних ресурсів, а саме ресурсів за участю інтелектуальних, людських досягнень, які в свою чергу сприятимуть досягненню очікуваного результату, а також як досягнення, які пов'язані з виконанням виробництва продукції точно в строк.

У результаті успішних інвестицій, як правило, виникають технічно нові та інноваційні фонди, абсолютно нові фінансові інструменти, нематеріальні активи, які в свою чергу визначають майбутні доходи компанії. Але найголовніший результат – це все ж результат компанії.

Відповідно до чинного законодавства інвестиційна діяльність підприємств переробної промисловості на території України може фінансуватися за рахунок:

- заощадження коштів інвестора (дохід, амортизаційні відрахування, фінансові заощадження та кошти, що виплачуються страховими компаніями у вигляді фінансових надходжень за конкретні збитки від ДТП тощо), а також за рахунок власного фінансування інвестором фінансових коштів, залучених у борг. (банківські та бюджетні позики, облігаційні позики тощо);

- залучені фінансові кошти інвестора (кошти, отримані від продажу акцій, паїв та інших внесків членів трудових колективів, громадян, юридичних осіб);

- фонди, підприємства, централізовані об'єднаннями, в установленому порядку;

- інвестиційні асигнування з державного бюджету, місцевих бюджетів та

позабюджетних фондів;
іноземні інвестиції.

НУБІП України

За даними офіційних статистичних джерел [16], у період 2000-2021 років спостерігалася тенденція до зниження рівня рентабельності вирощування птиці,

великої рогатої худоби та свиней. Якщо взяти показники поголів'я великої рогатої худоби, то бачимо тенденцію до зниження, а саме: у 2000 році відсоток становив 20,6, а у 2010 році майже – 19,8%, у 2021 році загалом спостерігаємо зниження на – 25%.

Щодо свинини, то тут схожа тенденція: у 2000 році відсоток становив 20,7%, у 2010 році вже -16,7%, у 2017 році така ж ситуація була -14,4%, у 2021 році поголів'я зросло на 14,9%. За словами птаха, ситуація така: у 2000 році він становив 17%, а в 2010 році знизився до - 18,4%, 2017 рік показав результати на рівні 3,8%, а в 2021 році відсоток склав близько 24,9%.

На пожвавлення виробництва м'ясної продукції в останній період значною мірою вплинуло пожвавлення інвестицій у вітчизняні підприємства переробної промисловості. Тенденцію зростання підтвердило також зростання платоспроможності міських жителів, які в свою чергу вважаються основними споживачами м'яса та м'ясопродуктів.

На даний час вітчизняні виробники більше уваги приділяють вивченню організацій вертикальних інтегрованих структур, з виробництва продукції зі свинини, подібних до птахофабрик [64, с.4]. Деякі компанії вже розробили та впровадили альтернативні технології вирощування свиней, які відповідають сучасним реаліям України.

Станом на 2020 рік вирощуванням та переробкою продукції зі свинини, яловичини та м'яса птиці на внутрішньому ринку займалося 390 виробників, що майже на 40 виробників менше порівняно з 2017 роком. Але незважаючи на це кількість м'ясопереробних підприємств, які виробляли понад 1000 тонн залишилися незмінними: 86 компаній у 2020-2021 рр. Великі виробники

зберегли незмінну частку загального виробництва: 89% у 2020 році та 90% у 2021 році.

В Україні створені всі умови для збільшення виробництва якісної продукції м'ясопереробної галузі, зокрема м'яса та готової продукції. Але на шляху збільшення виробництва залишаються певні бар'єри, а саме: нераціональний розподіл голів за категоріями господарств, завищені відсоткові ставки за кредитами на внутрішньому ринку, нагальна необхідність майже повної заміни обладнання та розробки та впровадження інноваційних технологій і процесів у виробничих процесах, скорочення запасів сировини на внутрішньому ринку, внаслідок їх скорочення в попередні роки, також відсутній повний контроль за ходом сировини на внутрішньому ринку.

Молочне виробництво вважається однією з провідних галузей аграрного сектора. Ця галузь складається з понад 400 компаній-виробників. Можна з упевненістю сказати, що ця галузь за обсягом як переробної, так і харчової промисловості має найбільший відсоток у цитомій вазі 18% (для порівняння: м'ясна промисловість 13%, кондитерська 6,5%). За останніми показниками, на даному етапі виробники сирів є лідерами за кількістю використаного молока. За експертними оцінками, у 2021 році для виробництва зазначеної продукції було використано близько 46% від загальної кількості сировини, зібраної молокопереробниками. Стовпами національної молочної промисловості є три основні напрямки діяльності: цільномолочні продукти; сир; вершкове масло (а також сухе молоко і казеїн).

Олійно-жирова промисловість — потужний комплекс, що об'єднує виробників насіння та олійно-жирової продукції. Для галузь промисловості призначена для виробництва соняшникової олії та супутніх продуктів. Загальний обсяг виробництва соняшнику серед олійних культур в Україні становить понад 90%, а в структурі посівних площ – не менше 10%. Річний валовий збір постійно зростає і у 2021 році досяг рекордного показника у 5 млн тонн.

Україна стабільно посідає третє місце на світовому ринку після Аргентини та Росії, забезпечуючи 7-12% світового виробництва соняшнику. Олійно-жирова промисловість стає все більш сприятливою для інвестицій і рухається в цьому напрямку [121, с. 42]. Проте врожайність соняшнику в Україні з кожним роком знижується, тоді як наприкінці 2000-х років його врожайність становила в середньому 7% на рік і відповідала рівню європейських країн. Це стало можливим через порушення агротехніки та виснаження земель.

Акредитація та збалансованість експорту та імпорту за рахунок постійного зниження митного збору на імпорт: експорт насіння соняшнику та соняшниквої олії вважається основним фактором державного регулювання олійно-жирової галузі. Виробники стикаються зі значними перешкодами в залученні інвестицій у майбутній урожай. Відсотки в державі занадто високі: 14-20% у доларах. Це стане можливим лише за умови формування законодавчої бази для створення системи іпотечного кредитування.

В результаті можна буде інвестувати необхідні кошти в сільське господарство. Постачання борошна та крупи українському споживачу, а також окремим галузям переробної промисловості здійснюється через борошномельно-манну промисловість. Основну роль у розміщенні борошномельних і крупомельних підприємств відіграють споживачі та сировина.

Держава має достатньо ресурсів для збору продовольчого зерна, яке буде використовуватися для виробництва борошна та круп. Потреба України в постачанні продовольчого зерна, а також для виробництва хліба становить приблизно 5,7-7 млн тонн. Валове виробництво борошна в державі за останні п'ять років, за статистичними даними, становить близько 2,960 тис. тонн, без урахування поганого врожаю зернових у 2020 році, який спричинив зниження виробництва борошна до 2,655 тис. тонн. Пшеничне борошно становить 90% питомої маси борошномельного виробництва в цілому.

Промислова база України налічує близько 700 зернопереробних підприємств, з них 200 хлібозаводів. Річний обсяг виробництва борошна становить понад 11 млн тонн, що втричі перевищує потребу внутрішнього споживання.

За офіційною статистикою, найбільші борошномельні підприємства перемелюють близько 70% борошна від загального обсягу. Разом з тим, в державі працює чимало приватних міні-комбінатів, які разом можуть забезпечити потреби внутрішнього ринку на 30%; Про це свідчить незалежна статистика.

Однією з основних галузей переробної промисловості є кондитерська. Обсяг виробництва кондитерської промисловості становить 3% ВВП країни. Частка України на світовому ринку (\$93 млрд) досягає 1%. Валовий обсяг промисловості — мільярд. Вітчизняним виробникам кондитерських виробів

потрібно близько 400 мільйонів гривень. 75% усієї продукції кондитерської промисловості припадає на 28 кондитерських підприємств. Кількість кондитерських підприємств постійно зростає і на початок 2021 року їх було 800. Лише 10% кондитерських підприємств виробляють цукрову продукцію

(шоколад, карамель, цукерки, драже тощо), а наступні 90% зосереджені на виробництві борошняних кондитерських виробів. Сім найбільших національних компаній цієї галузі мають частку ринку від 4 до 26% і виробляють до 72% валового продукту. Кондитерські вироби можна умовно представити трьома напрямками: цукрові вироби, борошняні вироби та шоколад.

Найбільшим сектором є кондитерські вироби (цукерки, драже та цукерки). Сектор борошняних виробів (печиво, вафлі, торти та крекери) становить 38,6% від валового обсягу продукції, а частка шоколадних виробів

становить 5,7%. Враховуючи той факт, що кондитери перейшли на нову рецептуру та реорганізували свою матеріально-технічну базу, майже всі сегменти кондитерської промисловості стабільно розвиваються.

Для вирішення проблем, пов'язаних з інвестиціями, необхідно задіяти повне коло всіх можливих інвестиційних доходів. Фінансові впливання мають бути спрямовані, насамперед, на повне переоснащення необоротних активів виробника, швидкий розвиток та підвищення ефективності роботи пріоритетних базових галузей і виробництв, які формують стійкий продовольчий експортний потенціал країна (у цукровій, олійно-жировій, спиртовій, молочноконсервній, енологічній і фруктовоконсервній промисловості).

Попередній аналіз стану галузей переробки показав, що, незалежно від досягнень підприємств переробки, щодо збільшення виробництва, покращення якості продукції та фізичних показників, збільшення асортименту продукції, весь потенціал галузі, з точки зору її зростання, залишається невикористаним.

Це пов'язано з відсутністю фінансування розвитку технологій для виробників у всьому світі та на місцевому рівні.

Основними віхами на шляху залучення інвестиційних проєктів є:

- дестабілізація законодавчої політики, тобто регулярні зміни інвестиційного законодавства, стримує інвесторів, як вітчизняних, так і іноземних, від впливання грошових потоків у переробну промисловість через максимальний ризик раптових та скоординованих змін;

- відсутня зважена фіскальна політика, тобто високі податки не є стимулюючим фактором для підприємців виявляти реальний прибуток, який би реінвестувався у розвиток галузі;

- нестабільна політична ситуація (ризик зміни на політичній арені внаслідок інвестиційної політики відлякує іноземних інвесторів від співпраці з українським виробником).

Отже, робимо висновок, що причини низького рівня впровадження інвестицій на підприємствах переробної промисловості однакові в усіх регіонах держави.

Черкаська область належить до регіонів України, які найбільше примножують інвестиції. Сприятливим умовам для розвитку інвестицій у Черкаській області сприяють такі фактори:

- потужний промисловий потенціал регіону та перспективи зростання;

- експортна спрямованість регіону;

- високорозвинений науково-технічний потенціал;

- керівники та робітники - висококваліфіковані;

- розвинена транспортно-комунікаційна інфраструктура;

- розвинений агропромисловий комплекс, харчова та переробна промисловість;

- розвинена банківська мережа;

- Страхування інвестиційної діяльності на всіх рівнях основних національних страховиків.

У Черкаській області достатньо розвинена харчова промисловість, частка її продукції в державному виробництві становить 3 відсотки. Він об'єднує 9 видів діяльності та майже 20 відсотків усіх промислових підприємств.

На базі переробки сільськогосподарської сировини розвинулися молочна і м'ясна промисловість, переробка і консервування овочів і фруктів, виробництво соків, вина, хлібобулочних виробів.

Останнім часом для збереження конкурентоспроможності в галузі постійно з'являються нові підприємства, а існуючі модернізуються. Також розвиваються інноваційні технології виробництва. Як наслідок, серед галузей економіки харчова промисловість має найвищий показник оновлення основних фондів: 20,2 відс.

В області переробкою молока займається близько 30 підприємств. Його потужність розрахована на виробництво 32 тонн вершкового масла, 270 тонн

незбираномолочної продукції та 96 тис. банок умовних молочних консервів на добу.

Розширення сировинної бази в компанії стало можливим завдяки впровадженню французької технології заготівлі сировини. За десять років у колгоспах області встановлено 109 охолоджувачів молока, у приватному секторі – 217. У селах створено 178 пунктів прийому молока від особистих селянських господарств. Окрім холодильного, на цих пунктах також встановлено лабораторне обладнання, що дозволяє контролювати якість сировини. Для перевезення молока придбано 20 сучасних молоковозів «Мерседес», кожен з яких збирає та перевозить до 26 тонн молока.

Хлібозаводи, як приватні, так і акціонерні, кооперативні пекарні виробляють борошно, а також хлібобулочні вироби та макаронні вироби. За останні п'ять років компанія значно розширила асортимент продукції. Якщо у 2010 році було вироблено 23 види хлібобулочних виробів, то у 2019 році їх стало 27, а у 2021 році – 30.

У 2021 році асортимент хліба із суміші житнього та пшеничного борошна значно урізноманітнився. На сьогоднішній день компанія виробляє більше 30 видів хлібобулочних виробів: формових і простих сортів, пшеничних і житніх, хлібобулочних виробів - батони, сайки, рогаляки, здобних виробів до чаю - печива "Київське" і торта "Молочний", дієтичних виробів - Випускається хліб «Білковий» і хліб з висівками, хліб з нетрадиційними начинками (абрикоси, родзинки, горіхи) «Елітний», «Карельський», «Улюблений», «Франт».

З метою формування конкурентних переваг у маркетингу на регіональному ринку «Черкасихліб» працює над унікальністю своєї продукції та досягає стабільної репутації завдяки стабільній якості продукції та послуг.

Крім того, в області розвивається м'ясна промисловість, в області діють птахофабрики та птахопереробні підприємства, а також працює понад 30 ковбасних цехів. Потужності галузі дозволяють переробляти за зміну понад 250

тонн м'яса великої рогатої худоби та 35 тонн м'яса птиці. В області працюють підприємства переробної промисловості споживчої кооперації: десятки ковбасних, консервних і рибопереробних цехів.

Результати роботи аграрного сектору, тобто наявність необхідної сировини, мають значний вплив на розвиток компаній з виробництва продуктів харчування та напоїв. За підсумками 2021 року реалізація продуктів харчування та напоїв складала 29,6% від загальнообласних продажів промислової продукції.

У структурі обсягу реалізації продукції галузі найбільшу питому вагу становлять продукти переробки та консервування овочів і фруктів – 36,9%, молочні продукти та морозиво – 22,9%.

Зокрема, скоротилися підприємства з виробництва олії та тваринних жирів на 39,1%, рибної продукції – на 15,6%, борошномельно-круп'яної промисловості – на 9,1%, переробки та консервування овочів і фруктів – на 7,6%, виробництва готових кормів для тварин – на 3,4%. Водночас виробники молочної продукції та морозива збільшили виробництво на 1,8%, м'яса та м'ясопродуктів – на 64,5%.

Виробництво хліба та хлібобулочних виробів залишилось на рівні попереднього року. З 2010 до 2021 року на підприємствах з виробництва харчових продуктів спостерігалось щорічне зростання обсягів продукції таб. 2.8.

Таблиця 2.8

Індекси обсягу виробництва харчових продуктів та напоїв за видами діяльності підприємств Черкаської області

	2021р. у % до	
	2010р.	2017р.
Виробництво харчових продуктів, напоїв з нього	323,2	92,1

виробництво м'яса та м'ясних продуктів	152,5	164,5
виробництво рибної продукції	2,7	84,4
перероблення та консервування овочів та фруктів	4666,3	92,4
виробництво олії та тваринних жирів	3984,4	60,9
виробництво молочних продуктів та морозива	294,4	101,8
виробництво продукції борошномельно-круп'яної промисловості	67,0	90,9
виробництво готових кормів для тварин	19,7	96,6
виробництво хліба та хлібобулочних виробів	149,8	100,0

Водночас не досягли рівня 2010 року підприємства переробки зерна, а саме: виробництво готових кормів для тварин – на 80,3% та борошномельно-зерномельна промисловість – на 33%. Суттєво скоротився обсяг виробництва підприємств з виробництва рибної продукції, виробивши лише 2,7% від рівня виробництва 2010 року.

У натуральному вимірі у 2021 році порівняно з 2017 роком зменшилось виробництво борошна житнього на 17,4%, олії соняшникової нерафінованої на 3,9%, м'яса та субпродуктів птиці свіжого або охолодженого на 12%, яловичини свіжої або охолодженої на 6,8%, м'яса в'яленого, риби в'яленої або солоні, крім рибного філе - 1,8 %, готових кормів для сільськогосподарських тварин і птиці - 2,9 %, здобних виробів - 3,5 %, свинини свіжої або охолодженої - 4,3 %, пряників та аналогічних виробів, солодкого печива, вафель - 2,3 %, молока та вершків згущених. - на 6,4%, борошно пшеничне - на 2,8%, сир свіжий незброджений та сир кисломолочний - на 3,8%, риба варена та рибні консерви - на 4,5%, соки фруктові та овочеві, нектари - на 3,4%, хлібобулочні вироби - на 0,7. %, риби копченої, в тому числі філе – на 1,7%, молока рідкого плавленого – на 1,6%, макаронних виробів без начинки – на 1,2%.

Скорочення обсягів виробництва відбулося по всіх видах зернової

продукції. Так, зменшилось виробництво крупи гречаної на 5,5%, крупи ячмінної — на 2,6%, пшона — на 2%, крупи перлової — на 2,7%, крупи кукурудзяної — на 1,1%, крупи пшеничної — на 1,4%, гороху лущеного та шліфованого — на 2,9%.

Водночас зросло виробництво сухого молока та вершків на 0,8%, масла вершкового на 1,9%, свинини в'яленої, солоні або копченої на 2,8%, ковбасних виробів на 1,8%, вина виноградного на 4,4%, сиру сичужного на 5,4%, солоного, маринованого, , птиці в'яленої або копченої - 0,7%, натуральних консервованих овочів - 5,8%, м'ясних напівфабрикатів (включаючи птицю) - у 3,6 рази.

Основним завданням переробної промисловості АПК Черкаської області є створення такої інфраструктури, яка матиме реальну сировинну та матеріально-технічну базу, з метою забезпечення безперебійних поставок кінцевої продукції жителям області. Реалізація цього завдання створить можливість суттєво підвищити рівень забезпечення мешканців Черкащини продовольством у широкому асортименті, збільшити обсяги його поставок в інші регіони країни та навіть за кордон, і водночас підвищити ефективність роботи виробничих структур.

Неможливість виробників переробної промисловості аграрного сектору в повному обсязі, згідно з передбаченими нормами, забезпечувати споживачів достатньою кількістю своєї продукції створювалася внаслідок постійного зменшення обсягів переробки зерна в сільському господарстві, зменшення рівень добробуту людей, а також через фізично виснажену та морально застарілу матеріально-технічну базу переробної галузі.

НУБІП України

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА МЕХАНІЗМІВ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

3.1. Удосконалення інформаційної підсистеми стратегічного управління інвестиційним розвитком переробних підприємств

Ефективність кожної системи управління багато в чому залежить від її інформаційного забезпечення. У період розвитку ринкових економічних відносин чинний постулат «час – гроші» частково замінюється іншим постулатом: «володіння інформацією – гроші» [12, с. 83].

Інформаційне забезпечення, моніторингові дослідження відображають фінансову ситуацію в різних галузях економіки, підтримку інвестування та реалізацію інвестиційної політики, стан інвестиційних ресурсів та функціонування інвесторів та об'єктів інвестування капіталу.

Сьогодні Інтернет-дані стають все більш поширеними. Зокрема, створено значну кількість сайтів, які надають інформацію про діяльність підприємств сільськогосподарської переробної галузі. Так, наприклад, на сайті Департаменту харчової промисловості України (www.fooddept.gov.ua) розміщені дані щодо господарської діяльності всієї інфраструктури переробної промисловості АПК, представлені розширені матеріали безоплатно, та локальні дані, що відображають широкий спектр економічних даних, детальний моніторинг зростання виробничих потужностей, капітальних проектів, задіяних у виробництві, після оплати (близько 1500 грн. на місяць при постійній заміні з базового).

Створено сайти для окремих підгалузей переробної промисловості: молочної промисловості (www.molprom.com.ua), пивоварної промисловості

(www.pivnoe-delo.com.ua), м'ясо-молочної підгалузі (www.nashe-delo.com.ua).

Це нововведення є досить зручним для отримання інформації, оскільки Інтернет надає велику кількість аналітичних даних з коментарями, які дозволяють прогнозувати інвестиційні процеси.

Що стосується виробників переробної промисловості Черкаської області, то можливості Інтернету використовуються вкрай незадовільно: лише окремі виробники створили свої сайти, на яких розмістили інформацію про роботу власного виробництва, програми для залучення додаткових капітальних вкладень та першочергових потреб у додаткових інвестиціях.

Недостатнє використання можливостей глобальної «мережі» в діяльності регіональних компаній пояснюється двома причинами: технічною та психологічною.

Серед технічних причин слід відзначити: низький рівень інформаційного забезпечення бізнес-структур порівняно з економічно стабільними державами; недосконалість телевізійного зв'язку та внутрішньої структури інформації, що уповільнює обмін даними; незахищеність інформації, що міститься на сайті; часті зміни нормативно-правових актів, які не дають надійних гарантій щодо будь-яких дій в електронній мережі; відсутність державної допомоги.

Серед психологічних причин виділяються: відсутність довіри, недостатня психологічна підготовленість вітчизняних компаній до інноваційних змін в економічній діяльності: власники бізнесу не вважають Інтернет корисною складовою для зміцнення економічної стабільності, вони вважають електронні комунікації найчастіше лише з позиції джерела інформації та з позиції розважальної функції.

ТОВ «Аргента – Україна» має дуже позитивний досвід роботи в Черкаській області. ТОВ «Аргента – Україна» вже 11 років з моменту створення є одним із лідерів вітчизняного ринку соків. Згідно з незалежними дослідженнями, частка продажів ТОВ «Аргента – Україна» становить близько

4,2% від загального обсягу роздрібних продажів соків, нектарів і напоїв в Україні.

Сьогодні ТОВ «Аргента – Україна» є провідним виробником соків і нектарів. Це результат інноваційного розвитку компанії, вдосконалення виробничих процесів, розробки нових видів продукції, а також використання передових технологій.

Торгові представництва ТОВ «Аргента – Україна» представлені на більшій частині території України. ТОВ «Аргента – Україна» експортує 25% продукції, що становить близько 8% українського експорту соків. Продукція компанії представлена в 24 країнах світу: США, Німеччині, Швеції, Ізраїлі, Греції, ОАЕ, Польщі, Канаді, а також в країнах ближнього зарубіжжя: Білорусі, Молдові, Литві, Латвія, Естонія, Азербайджан, Вірменія, Грузія, Казахстан, Киргизстан та ін.

Рівень впізнаваності продукції ТОВ «Аргента – Україна» споживачами становить 20%. Це високий показник серед виробників соків і сокової продукції в Україні. Продукція ТОВ «Аргента - Україна» представлена у всіх цінних категоріях і доступна споживачам будь-якого рівня доходу.

Загальна проектна потужність усіх підприємств становить близько 1 млн упаковок соків і сокової продукції на рік. На підприємстві працює близько 700 осіб.

Враховуючи зростаючий інтерес інвесторів до об'єктів трансформаційної галузі, про що красномовно свідчить динамічність обсягів інвестицій, ми вважаємо, що настав час для створення незалежного формування, яке допоможе отримати необхідну інформацію для всіх інвестицій учасників ринку, які мають намір інвестувати кошти безпосередньо в переробну сферу.

Таке формування зможе накопичувати та аналізувати інформацію про запити реальних інвесторів та одержувачів капітальних вкладень, характеристики інвестиційного поля в регіоні, споживачів інвестиційного

ринку тощо.

Звуження спеціалізації дозволить диференціювати співпрацю з кожним інвестором. Враховуючи інтенсивний розвиток інвестицій, постійне використання сучасних інформаційно-комунікаційних ресурсів є вагомою позицією у вдосконаленні інвестиційних програм, саме з точки зору створення ефективної взаємодії об'єктів інвестиційних програм. [14].

Актуальність формування зазначеної схеми на місцевому рівні пояснюється такими факторами:

1) рівень інвестиційного ринку в регіонах дуже різний; 2) на місці формуються дані про об'єктивний образ і можливості вдосконалення окремих виробничих структур переробної промисловості.

Участь у створенні довідково-інформаційної бази та інформаційно-моніторингового центру щодо партнерських відносин з інвесторами переробної промисловості надасть можливість територіальним органам влади отримувати дані про різноманітні бізнес-проекти та фінансовий стан і економіку виробничих потужностей Черкаської області. .

Тому місцева влада матиме більше реальних можливостей фінансово підтримати переробну промисловість, створивши перспективну концепцію розвитку регіону як стабільного ринку для інвестування інвестиційного капіталу.

Створення інформаційного центру передбачає:

- створення інформаційної бази для активного зростання потенційних інвесторів у правовому та економічному полі, інвестиційних ресурсів та конкурентоспроможності переробних підприємств;

- функціонування ефективних засобів розповсюдження інформації про запити та реальні ресурси переробних підприємств, а також реклами продукції;

- безпосередня участь та посередництво у формуванні партнерських

відносин між місцевими підприємцями та потенційними інвесторами;

Адміністративний та консультативний супровід інвестиційних проєктів.

Завдяки цьому забезпечується часткова реалізація силових стратегій в інвестиційних процесах.

Підприємницькі структури повинні бути повноправними учасниками, оскільки:

- маючи у своєму розпорядженні значні інвестиції, вони б фінансували створення регіональних довідкових центрів;

- банки комерційного сектору мають інноваційну матеріально-технічну базу, а також більшість необхідних технічних заходів.

Саме місцеві підприємницькі організації зацікавлені у створенні та розвитку регіональної інформаційної підсистеми переробної промисловості.

Надаючи певні інвестиційні проєкти для відбору та фінансування, інвестори можуть зробити найбільш вдалий вибір для реалізації своїх інвестиційних програм.

Оскільки доцільніше було б створювати активні та двонаправлені інформаційні центри, тобто від виробника до середовища і навпаки, їх слід сприймати як комунікативні. З нашої точки зору, максимальне використання інвестиційного доходу можливе лише за допомогою власників капіталу, які

зараз шукають інвестора. У цій ситуації важливим фактором є інформаційна підтримка інвестора, щодо інвестиційної привабливості цього регіону та компанії, які в ньому працюють.

Надана інформація про економічне виробництво компанії не повинна бути автономною. Інформаційне забезпечення інвестиційних процесів

вражається однією з частин цілісної інформаційної системи компанії, яка поєднує в собі інформаційну та комунікаційну системи.

Спрощена до мінімуму, вона показує відому схему процесу спілкування.

Система містить дві складові: зовнішню і внутрішню середовище.

До зовнішнього середовища відноситься вся інформація, яка піддається впливу, як прямому, так і опосередкованому щодо суб'єкта господарювання.

Інформація, яка надається всередині компанії, належить до внутрішнього середовища. Через певні інформаційні потоки інформація надходить до тієї чи іншої частини системи. І лише частина інформації, отриманої компанією, відноситься до тієї, яка безпосередньо пов'язана з інвестиціями.

Надалі спостерігаються процеси його аналізу, обробки та зберігання.

Команди та суб'єкти також вважаються інформаційними операторами.

Виконуючи функції як регулюючого, так і керівного штабу, всі без винятку підрозділи в компанії можуть бути об'єднані мінімумом інформаційних потоків, як зовнішніх, так і внутрішніх. Відносини з навколишнім середовищем і всередині виробництва можуть будуватися на взаємному обміні інформацією.

Справжні власники капіталу, щоб прийняти рішення про початок інвестиційного процесу, повинні проаналізувати велику кількість джерел інформації, які потім будуть використані як основа та моніторинг для досягнення початкової мети.

Ефективність моніторингу доріг залежатиме від обсягу оброблених та відібраних даних та впровадження інноваційних методів аналізу, що практично неможливо для неспеціаліста. Тому першочерговою умовою є забезпечення

функціонування інформаційно-консультаційних центрів. Неприваблива галузь чи проект із залучення іноземного капіталу вимагає від виробника чималих

навичок для посилення рейтингу компанії через мультимедійний інформаційний простір. Взаємний зв'язок виробництва з навколишнім середовищем повинен формуватися на основі рівноправної і симетричної

комунікаційної схеми обміну інформацією, згідно з якою партнери мають однакові можливості і ресурси для встановлення реальних

Родносторонніх каналів інформації про свою ситуацію, перспективи співпраці. Поки схема однакова для партнерів і водночас не схожа чи запозичена, компанія зможе

стимулювати навколишнє середовище сприймати повідомлення про її проекти, змінювати громадську думку, створювати та підтримувати позитивний імідж своєї компанії, виробництва.

Така модель ефективна і спонукає виробника до участі в ній в умовах високої конкуренції на інвестиційному ринку. Враховуючи, що ефективність інвестування залежить від формування ефективних партнерських відносин із зовнішнім світом, які складають високопрофесійні фахівці, суперечливість інформації ускладнює їх коригування та підтримку, але слід зазначити, домогтися абсолютної відповідності інформації надзвичайно складно, а в умовах високої конкуренції на ринку практично неможливо. Тому завдання створення інформаційної паралелі є основним завданням інформаційної співпраці, яка буде ефективною лише за умови повної довіри, заснованої на прозорій інвестиційній політиці партнерів.

Формування інформаційної паралелі дозволить виробнику бути однаково значущим у зовнішньому середовищі, мати рівні права серед партнерів і прагнути взаєморозуміння, адже цей показник є головною рисою та важливою умовою ефективної комунікації та співпраці. У цьому випадку виробник і суспільство виконуватимуть симетричні функції як джерела, так і користувача інформації. Це створить основу для збалансування інтересів конкретної компанії та середовища.

Запровадження гармонійної та рівноправної схеми взаємних інформаційних зв'язків дасть можливість активізувати економічну та соціальну думку, що дозволить керівництву виробничої структури виконувати свою соціальну та соціальну функцію. Окремі функції управління можуть бути передані на нижчий рівень підпорядкування. Певний відсоток поетапного формування рішень, що представляють собою систему завдань, покладається на ті структурні підрозділи виробництва, які координують цю роботу.

А інший відсоток роботи, пов'язаної з контролем, делеговано відділам аналізу та моніторингу, які порівнюють і оцінюють прогнозовані та фактичні

дані. Прослідкувавши обмін інформацією між структурними підрозділами переробних підприємств Черкаської області в процесі інтегрованої взаємодії щодо інвестування, приходимо до висновку, що на часі впровадження спільної схеми електронних комунікацій, яка б однозначно визначала функціональні обов'язки та завдання кожного виробничого підрозділу щодо створення інформаційного поля для управління системою інвестування. Інформаційний зв'язок між структурними підрозділами виробничого підприємства під час впровадження інноваційних комунікацій представлено на рис. 3.1.

За створення електронної мережі відповідають такі структури компанії: відділ інформації та моніторингу, відділ інвестицій та реклами. Рекомендуємо делегувати інформаційно-моніторинговому відділу завдання з організації та проведення піар-кампаній, рекламному відділу – підготовку та проведення рекламних заходів, інвестиційному відділу (в контексті електронної інформаційної мережі) – формування даних про основні показники прогнозованих капітальних вкладень і стан виробництва.

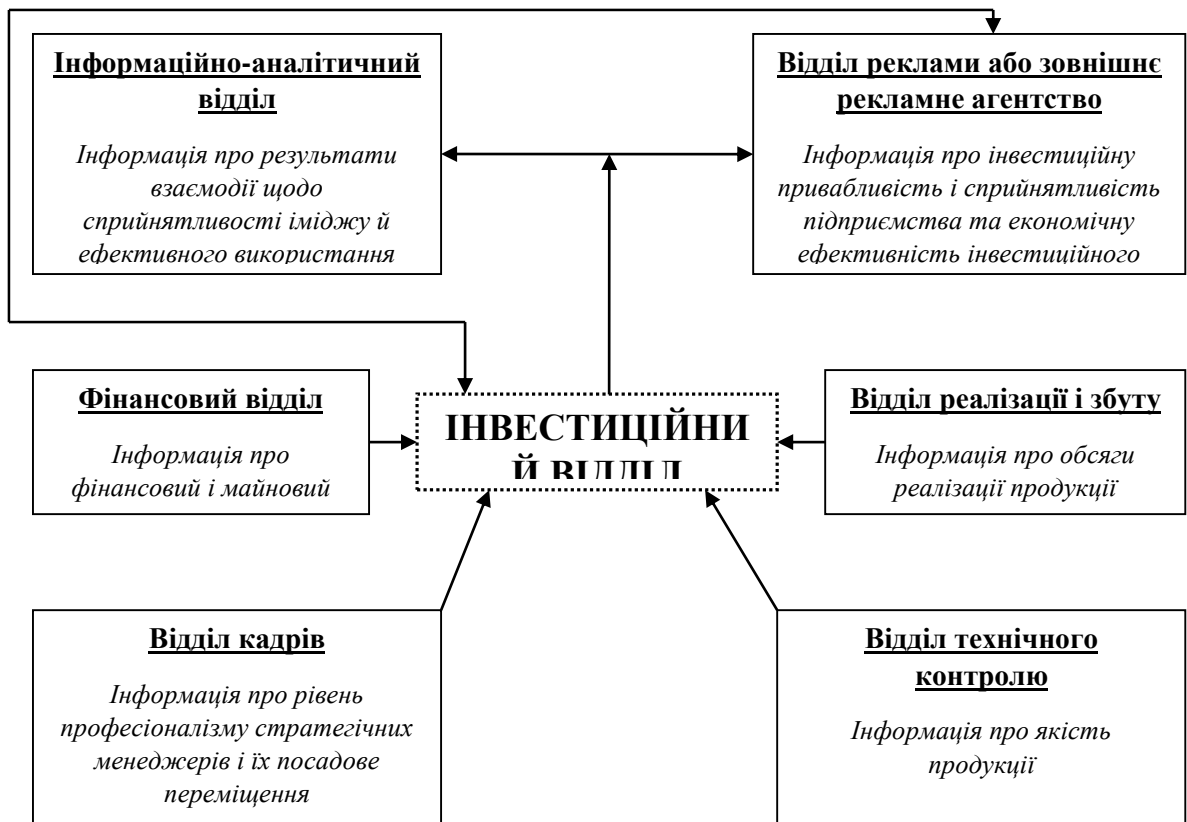

Рис. 3.1. Інформаційні зв'язки між відділами переробного підприємства в процесі інтегрованої інформаційної взаємодії щодо інвестування

Координацію впровадження електронної мережі та аналіз її ефективності покласти на інформаційно-моніторинговий відділ, а відповідальність за зміст та об'єктивність інформації – на інвестиційний відділ. З метою створення та забезпечення інвестиційної привабливості підприємства інвестиційному підрозділу необхідно сформувати, узагальнити та проаналізувати дані: з економічного підрозділу - про фінансово-економічний стан виробництва; від відділу маркетингу та менеджменту - про фінансові показники виробництва за обсягами реалізації продукції за різними напрямками та кількістю укладених договорів з потенційно надійними партнерами; блоку технічного контролю - про якість продукції; відділу кадрів - з питань професійної підготовки керівників вищої ланки.

Окремий підрозділ інвестиційної політики потрібен для постійного моніторингу темпів власного та іноземного інвестування та показників за основними критеріями виробничої діяльності та інвестиційних програм.

Підрозділ повинен надавати всі зведені та узагальнені показники в наступні структурні підрозділи: аналітично-інформаційні відділи та відділи рекламної політики або в незалежну рекламну компанію для створення конкретних комунікаційних ініціатив.

Тому інтегровані комунікації є інструментом стратегічної координації відносин із зовнішнім і внутрішнім середовищем компанії переробних галузей. Центром процесу взаємовідносин мають бути органи місцевого самоврядування з метою створення регіональних інвестиційних центрів з обмеженою спеціалізацією, а саме агентства заохочення інвестиційних вкладень у підприємства переробної промисловості. Саме завдяки поданні широкого спектру інформації шлях для інвестора по відношенню до одержувача інвестицій стане значно легшим.

3.2. Обґрунтування стратегічних напрямків розвитку інвестиційної діяльності переробних підприємств

Посилення конкуренції з боку світових виробників, що є наслідком процесів економічної та світової інтеграції, складні умови реалізації продукції на світовому ринку, спрямовані на дотримання світових стандартів якості, постійний контроль виробництва товарів, що форсує впровадження галузевих інновацій.

На нашу думку, на даний час тема наукових досліджень щодо використання нової (інноваційної) моделі зростання залишається важливою та дуже актуальною. Проблеми, які залишаються невирішеними в цей час, в умовах переходу від довиробничих галузей до нових шляхів зростання, поєднуються не тільки з недостатньою досконалістю як економічного, так і організаційного механізму, який не створює достатніх стимулів для впровадження інноваційних технологій, а й з відсутністю загальних чинників.

По-перше, в умовах дестабілізованої економіки основними є короткострокові пріоритети, тобто виробники очікують швидкої самокупності своєї діяльності та нульового ризику участі, коли використання новітніх технологій потребує значної фінансової участі і звичайно більш ризикований, ефективність після його використання за критерієм часу значно вища. По-друге, велика кількість підприємств переробної промисловості не повністю відновилися після періоду економічної кризи, чистий прибуток становить незначну частину, і неважко зберегти такі фінанси, щоб повністю або частково замінити виробництво більш інноваційним. Це стосується як малих, так і середніх виробників, які не можуть самостійно, без підтримки держави, впроваджувати у виробництво інноваційні технології та рецептури. По-третє, дешева робоча сила, яка зараз дуже присутня на ринку праці, не є стимулом для інноваційної модернізації. По-четверте, стрімка олігополізація ринків продовольчих товарів, яка зараз відбувається, також не є стимулюючим

чинником для впровадження інновацій. По-п'яте, недосконалість освітньої системи.

Проблема фінансування закладів освіти породжує низку інших дуже важливих проблем щодо виробництва першокласних спеціалістів, які не можуть працювати в інноваційних професійних колективах, а отже стає неможливим впровадження нових технологій, а також єдність наглядю за виготовленням безпечної продукції і високу якість продукції.

Саме сьогодні, коли конкуренція в центрі країни, на продовольчому ринку, значно загострюється, зростає вплив іноземних виробників, зростає інфляція, систематизоване підвищення цін на енергоносії в країні, брак кваліфікованих спеціалістів. Слід зазначити, що впровадження інновацій та новітніх технологій займає місце серед інших нагальних потреб для конкурентоспроможності компаній переробної промисловості.

Крім того, в умовах посиленого відкриття внутрішнього ринку (відповідно до вимог Світової організації торгівлі знято всі перешкоди для імпорту товарів у країну) вітчизняний споживач завжди бачить великий вибір продуктів харчування, але за цих обставин змінюються і самі продукти, стають кращими та якіснішими, як і упаковка, і її місткість.

Якщо він не розвиває свій потенціал інноваційним шляхом, це може призвести до відсутності конкурентоспроможності на національних ринках, а також до втрати позицій проти компаній, які мають такі передові технології.

Тому системна модернізація технологічного процесу, впровадження новітніх процесів у сучасності має стати основною умовою створення ефективної конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках переробних галузей сільськогосподарської продукції.

Впровадження інновацій в переробних галузях виражається різноманітно і в різних напрямках. Основними напрямками вдосконалення в сучасній переробній промисловості є:

- модернізація біотехнологічного процесу переробки сільськогосподарської сировини, за умови отримання модифікованих продуктів як спеціального, так і більш загального призначення, за участю препаратів на основі ферментів та активованих біологічних матеріалів;

- модернізація умов зберігання харчових продуктів, на всіх етапах транспортування сировини та готової продукції, від першого прийому до потрапляння в руки споживача, з мінімальною втратою якісних характеристик та зниженням вартості виробленої продукції. ;

- включення у виробництво побічної продукції переробних виробництв, для додаткового виробництва нової продукції та високоякісних кормів для тварин;

- розробка якісних та технологічно нових харчових продуктів, орієнтуючись на хімічні зміни складу продуктів з урахуванням організму людини та його потреб;

- створення сучасної інструментально-аналітичної бази контролю якості та безпечності сировини та харчових продуктів.

Основні інноваційні напрямки розвитку підприємств переробної промисловості за типовою структурою представлені на рис. 3.2.

З усіх вітчизняних компаній, які активно впроваджували інновації у виробництво, 23,3% належать до переробних галузей, а саме за період з 2017 по 2021 роки їх частка зростає майже на 25%. За період з 2017 по 2021 рік загальний обсяг цих витрат зріс на 22%, а в розрахунку однієї компанії цей показник був ще вищим.

Зростання витрат спостерігалось майже за всіма напрямками, виняток становила лише закупівля новітніх технологій, але ці показники могли сильно коливатися протягом року, якщо порівняти середні показники 2017-2018 та 2020-2021 років, то позитив динаміка буде збережена.

Найдорожчим стало придбання обладнання, що забезпечує машину з новітнім програмуванням (у 2021 році: 1 504 тис. грн, або 17% від усіх витрат на інноваційну діяльність).

Наступними за значимістю були витрати на рекламу та маркетинг. У 2021 році виробництво витратило лише 24,9 тис. грн на власні науково-дослідні проекти (НДДКР), що становить 1,4% від загальних витрат.

Основними джерелами фінансування витрат переробних підприємств були власні кошти підприємств. У 2021 році його частка становила 78,3%.

Протягом 2017 – 2021 років 20% витрат оплачено кредитними коштами іноземних інвесторів. На передові технології майже не виділялося коштів, але протягом кількох років (2019, 2020, 2021) спостерігається достатній обсяг капіталовкладень в інноваційні проекти.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ

- розробка і впровадження технології зберігання сільськогосподарської сировини;
- застосування ресурсозберігаючих технологій, які дозволяють збільшити виробництво продукції і мінімізувати відходи,
- вдосконалення технологічних процесів для

АСОРТИМЕНТНИЙ

- розробка і виробництво екологічно-безпечних продуктів народного споживання;
- виробництво лікувально-профілактичного продуктів із врахуванням сучасних медично-біологічних вимог для покращення структури харчування населення;
- розробка продукції дитячого харчування і особливих груп

ІННОВАЦІЙНІ
НАПРЯМИ
РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ
ПЕРЕРОБНИХ
ГАЛУЗЕЙ

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП у

НУБІП України

МАРКЕТИНГОВИЙ

- дослідження ринків збуту і пошук нових споживачів, пошук інформації і створення баз даних про конкурентне середовище і споживчих властивостях товарів основних конкурентів:

Рис. 3.2. Інноваційні напрямки розвитку підприємств переробних галузей

Дані відстеження загальної кількості виробничих потужностей, які впровадили ефективні проривні інновації, і відсоток виробленої продукції в загальному обсязі випущеної ними продукції підтвердили низький рівень інновацій у переробній промисловості навіть на стабільних рівнях.

Для успішної роботи в умовах глобальної конкуренції частка інноваційних компаній повинна зрости до 40-45%, а загальний обсяг виробленої ними продукції – до 25-30%. Враховуючи недостатність виділення та залучення бюджетних коштів для розроблення та реалізації інноваційних проєктів для вдосконалення підприємств переробної промисловості, доцільним є поєднання державних, структурних та регіональних програм, які спрямовані на наукові дослідження, розвиток новий асортимент на інноваційній основі та посилення підтримки впровадження новітніх технологій та безпосереднього використання переваг цих технологій у переробній промисловості.

Першочерговим завданням ми вважаємо забезпечення підприємств переробної промисловості спеціально підготовленими працівниками та висококваліфікованими спеціалістами вищого рангу. У переробній промисловості завжди затребувані такі професії: трейдери, керівники переробних підприємств, контролери якості кінцевої продукції.

Управління галузевим розвитком інновацій має базуватися на політичній злагоженості науки, бізнесу та держави. Керівництво держави має симпатизувати активній інноваційній діяльності підприємств, забезпечити спроможність конкурувати з іноземними компаніями у виробництві продуктів харчування, підтримувати інвестиційну політику для здійснення національних технологічних реформ та адаптації національних умов до технологій іноземних інноваторів.

Сприяти стрімкому зростанню наукових і освітніх досягнень у цій галузі – все це має стати пріоритетним завданням на шляху реалізації нової моделі

розвитку державної промисловості.

Проаналізувавши найбільш відомі та раціональні моделі прийняття рішень, можна стверджувати про необхідність вивчення зв'язку між моделями та рекомендувати систему, яка може бути раціонально реалізована під час прийняття управлінських рішень на переробних підприємствах. Це дасть їм можливість передбачити існуючі елементи, які мають вплив на інвестиції (рис. 3.3).

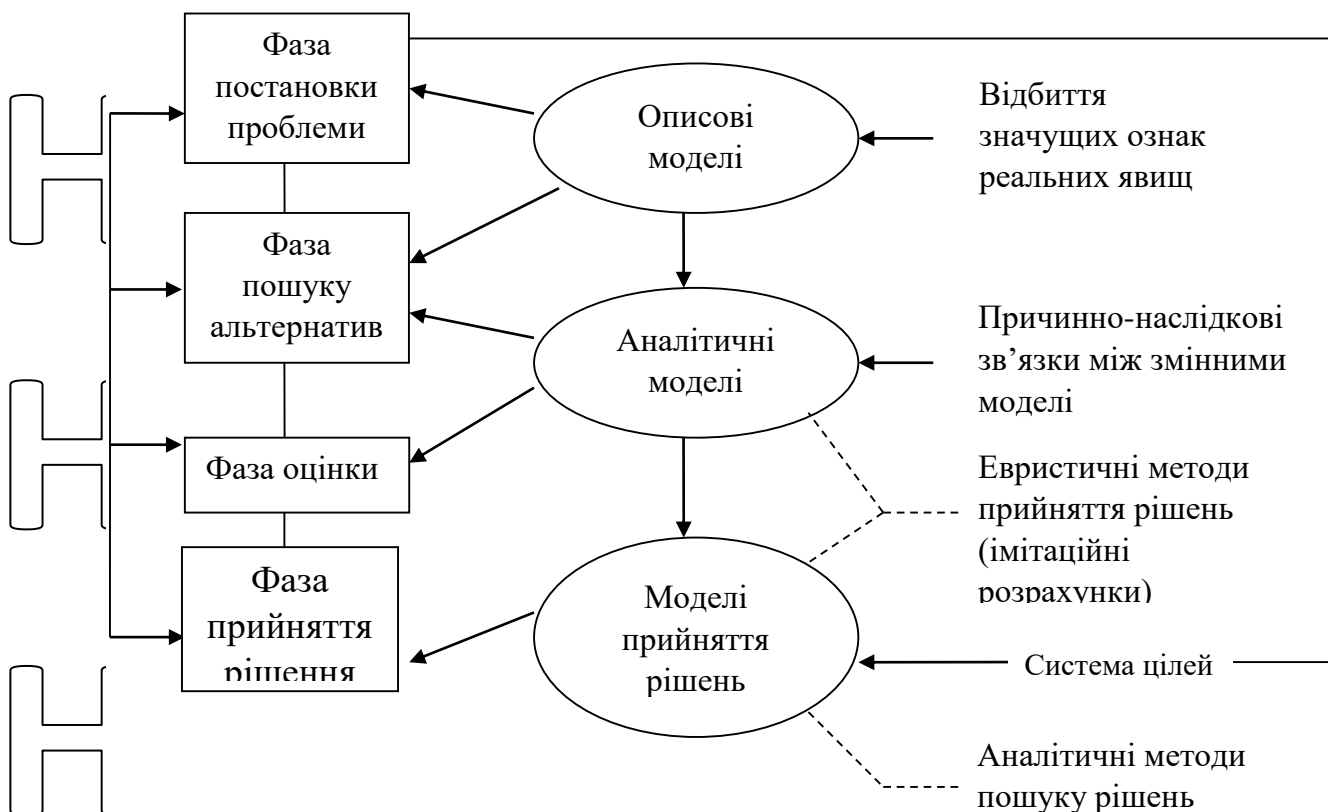

Рис. 3.3. Використання різних моделей в процесі прийняття управлінських рішень на підприємствах переробних галузей

При прийнятті рішення інформаційна система економіки змінюється з прогнозою на перспективну або планову. Виходячи з цього, приймаючи рішення, менеджери ставлять їх як завдання, які необхідно виконати. Зазначена інформація показує завершення системи планування, яка існує як складова основного процесу управління.

Інформаційна система разом із перспективними та плановими показниками надає керівництву господарства чи компанії інформацію для обробки згідно з завдалегідь встановленими завданнями, а також інформацію про різницю між плановими та фактичними даними.

НУБІП України

3.3. Формування механізмів щодо стратегічного управління розвитку інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей

Стратегічне планування, як процес навчання, оцінки та прийняття стратегій розвитку бізнесу, є важливим сьогодні для компаній переробної промисловості. Теми стратегічного планування включають моніторинг

виконання планів та їх коригування. Стратегічні плани базуються на прогнозуванні майбутнього стану компанії та зовнішнього середовища, їх метою є мобілізація ресурсів і координація діяльності всіх підрозділів компанії

в напрямку досягнення поставлених довгострокових цілей (збільшення прибутку, зниження витрат, вийти на міжнародний ринок, збільшити масштаби діяльності, створити спільні підприємства тощо). Вирішення цих проблем є

дуже важливим для будь-якого бізнесу. Безперервне планування, тісно пов'язане з постійно використовуваною і керованою маркетинговою інформаційною системою, захищає компанію від несприятливих зовнішніх

впливів, дає можливість виявити і врахувати тенденції розвитку ринків, технологій, зміни свідомості мас та інші фактори, що визначають умови функціонування бізнесу та його ефективність.

Впровадження стратегічного планування на практиці дає низку переваг, оскільки змушує фірму більш чітко визначати свої завдання та політику; призводить до кращої координації зусиль співробітників організації та визначення показників діяльності компанії для наступного контролю, вчить

менеджерів постійно мислити перспективно та готувати підприємство до несприятливих змін внутрішнього та зовнішнього середовища; дає змогу більш наочно продемонструвати взаємовідносини всіх посадових осіб.

Процес стратегічного планування – це процес визначення цілей організації та їх змін, ресурсів для їх досягнення та політики, спрямованої на отримання та використання цих ресурсів. Під час аналізу за допомогою дослідницьких заходів вивчаються розміри відхилень та їх причини. Це дозволяє при необхідності негайно звернути увагу на виявлені відхилення та забезпечити їх відповідну корекцію.

Моделі процесу стратегічного планування поведінки організації на зовнішньому ринку – це різні рівні агрегування та дезагрегування наступних етапів: розробка місії та цілей організації; аналіз зовнішнього середовища; аналіз сильних і слабких сторін організації; аналіз альтернатив і вибір стратегії; управління реалізацією стратегії; оцінка стратегії організації та її коригування.

Перелік етапів дає уявлення про послідовність процесу стратегічного планування поведінки організації на зовнішньому ринку. Однак варто враховувати, що за його відносною простотою ховається велика кількість зворотних зв'язків між різними етапами та значні відмінності у рівні агрегування останніх. У цьому сенсі робота на кожному етапі може містити значну кількість повторів, а також бути ускладненою сутністю, повільним характером і великими обсягами інформаційно-аналітичного забезпечення.

Діяльність компанії пов'язана з постійним потоком різноманітних змін. Адаптація до інвестицій, їх залучення вимагає різноманітних перетворень, як правило, нових для організації і тому мають інвестиційний характер. Обрана інвестиційна стратегія повинна бути реалізована. Для успішного досягнення заявлених інвестиційних цілей необхідний метод управління змінами інвестиційного характеру. Іншими словами, компанії потрібна модель управління інвестиційною діяльністю. Впровадження інвестиційних процесів у нові проекти є основою економічного зростання. Науково-технічний прогрес

призвів до появи нових технологій і галузей промисловості, істотно змінив звичну економічну структуру. Необхідно розробити та описати таку модель управління інвестиційною діяльністю, щоб процес своєчасних змін закладався в саму суть операційної системи організації для безперервного руху до наступної наміченої мети.

Виходячи з того, що концентрованим вираженням процесу управління є управлінське рішення, модель управління інвестиційною діяльністю підприємства являє собою управлінське рішення щодо прийняття інвестиційної програми підприємства. Необхідна умова, якій повинна відповідати дана

модель – це можливість інтеграції в процесі стратегічного управління підприємством. Стратегічне управління являє собою процес, що визначає послідовність дій організації з розробки і реалізації стратегії. Головна задача будь-якої стратегії підприємства – досягнення конкурентних переваг і

необхідної рентабельності виробничо-господарської діяльності. Вирішення цієї задачі бачиться у визначенні умов, що визначають позицію підприємства на конкретному ринку. Також вченими пропонується методика оптимізації інвестиційних проектів у рамках інвестиційної програми підприємства (рис.

3.4).

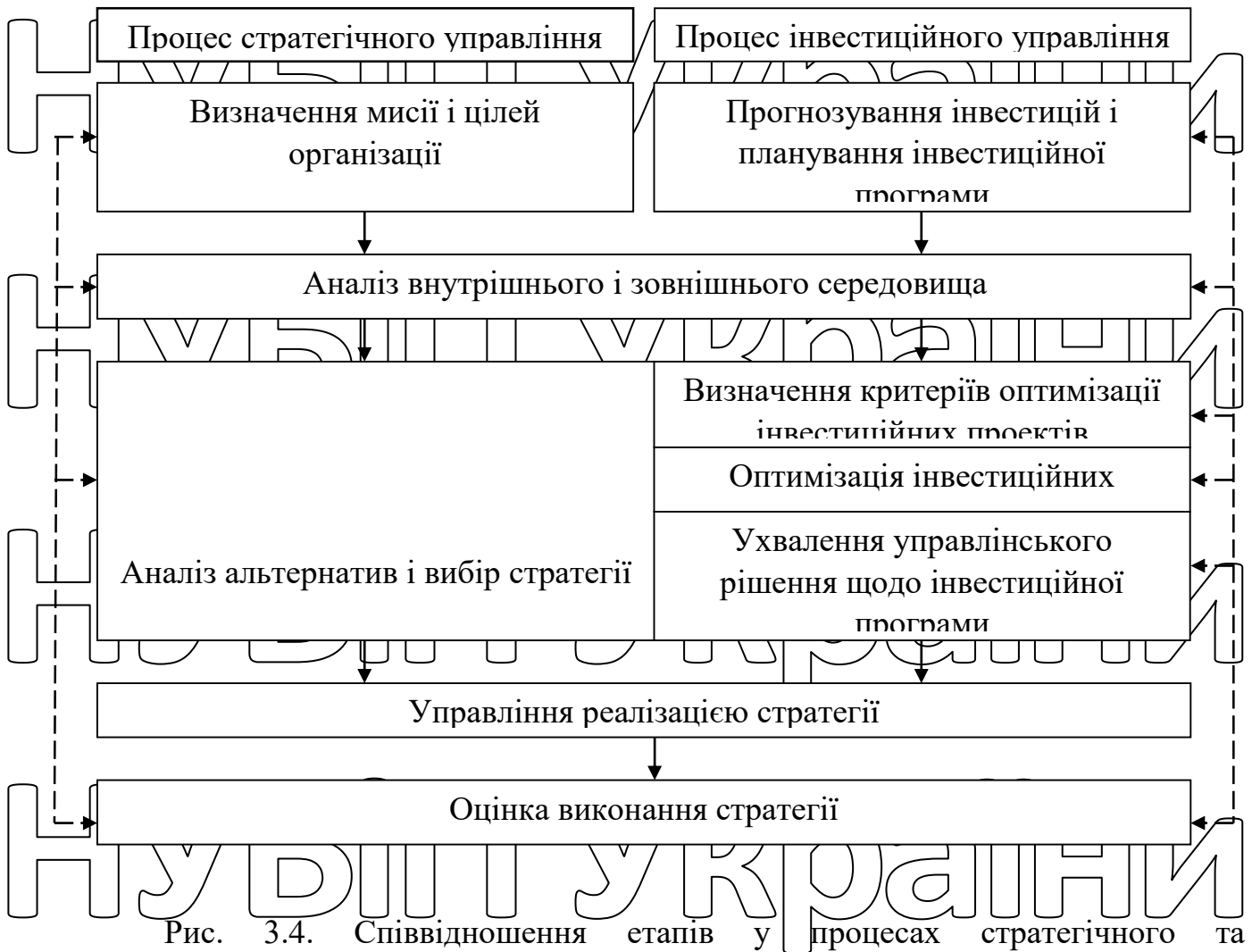

Рис. 3.4. Співвідношення етапів у процесах стратегічного та інвестиційного управління

Використання даної методології на практиці дозволяє підприємству більш ефективно управляти інвестиційною діяльністю підприємства та усунути деякі найбільш суттєві та ймовірні економічні ризики, поява яких пояснюється самим фактом залучення нових технологій. В господарському обігу. Найважливішими факторами, що перешкоджають ефективному управлінню інвестиційною діяльністю, є: небезпека несвоєчасного виведення інвестицій на ринок, відсутність підрядників – виконавців проекту, проблема пошуку стратегічних партнерів для реалізації проекту. Відповідно до вказаних факторів визначено критерії оптимізації (оптимуму) інвестиційних проектів.

Актуальність проблеми управління інвестиційною діяльністю

підприємства зумовила необхідність створення моделі, що дозволяє управляти цією діяльністю за допомогою алгоритмічних засобів.

Виходячи з того, що концентрованим вираженням процесу управління є управлінське рішення, модель управління інвестиційною діяльністю

підприємства є управлінське рішення щодо прийняття інвестиційної програми підприємства.

Модель управління інвестиційною діяльністю повинна відображати математичну залежність результатів управління або результатів діяльності

підприємства від якісного чи кількісного складу заходів інвестиційної програми підприємства.

На основі вищевикладеного і розробки інвестиційної програми підприємства в переробних галузях розробляються основи державної економічної політики в області використання потенціалу розвитку підприємств, забезпечення продовольчої безпеки.

Комплекс заходів для стимулювання і розвитку інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей з урахуванням ретроспективних особливостей функціонування економіки представлено на рис. 3.5.

НУБІП України

Рис. 3.5. Схема комплексу заходів для стимулювання і розвитку інвестиційної діяльності підприємств
переробних галузей

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

В даний час існують наступні основні загрози позитивній динаміці інвестиційного процесу з боку економічних факторів зовнішнього середовища:

- недостатній рівень інноваційного розвитку переробних галузей, що обмежує використання нових технологій у процесі підвищення ефективності підприємницької діяльності;

- ріст інфляції, що приводить до зниження норми прибутку при реалізації перспективних інвестиційних проєктів, що мають тривалий період окупності;

- монополізація регіональних і національних ринків у ряді базових галузей економіки, що негативно позначається на темпах розвитку конкуренції.

Особлива увага на державному і місцевому рівнях влади повинна бути приділена підтримці підприємств і організацій малого і середнього бізнесу, основна мета якої – створення сприятливих правових, політичних, економічних, соціальних, культурних і інших умов для розвитку підприємництва, що забезпечує ріст конкурентного потенціалу економіки країни в цілому.

ВИСНОВКИ

НУБІП України

1. У сучасних умовах успішна реалізація інвестиційних проектів є основним рушієм у процесі нарощування та відновлення основних фондів і необхідних можливостей переробних підприємств з урахуванням передових досягнень науки і техніки, використання новітніх і енергозберігаючих технологій для забезпечення існування конкурентоспроможних промислових підприємств та перспективного економічного зростання. Інвестиційна діяльність - це проектна, організаційна, управлінська та контрольна робота, яка здійснюється в інтересах запланованого здійснення інвестицій. Інвестиційний процес - це механізм здійснення інвестиційної діяльності, тобто сукупність інструментів залучення іноземних і внутрішніх інвестицій, це послідовність дій для досягнення мети отримання фінансового результату. Інвестиційний проект розглядається як діяльність, яка передбачає реалізацію комплексу заходів, спрямованих на досягнення інвестиційної мети.

2. Стратегія інвестиційного розвитку є основою для створення та функціонування економічного механізму інвестиційної діяльності, який містить такі основні складові, як економічні методи, економічні важелі, інформаційне та нормативне забезпечення. Основними методами визначення стратегічних напрямів розвитку компаній переробних галузей є: метод узгодження інтересів та метод вирівнювання технологічних циклів виробництва. Зазначені методи мають свою специфіку для встановлення конкретних напрямків і заходів інвестиційної діяльності за даними конкретного підприємства.

3. Система управління інвестиційною діяльністю реалізує свою основну мету та основні завдання шляхом виконання певних функцій, які поділяються на дві основні групи: функції управління інвестиційною діяльністю як системи управління (ці функції є складовою частиною будь-якого процесу управління незалежно від типу управління). діяльність підприємства, його організаційно-правову форму, розмір, форму власності та функцію управління інвестиційною діяльністю як особливу сферу управління підприємницькою діяльністю (її склад визначається конкретним об'єктом

цієї системи управління управління інвестиційною діяльністю та загальною системою управління компаніями трансформаційних галузей здійснюється через системи управління виробництвом: збутовою діяльністю, фінансовою, інноваційною та іншими функціональними системами управління.

4. Для досягнення поставленої мети стратегічного завдання розвитку підприємств переробних галузей підвищення економічної ефективності виробництва може бути досягнуто шляхом запровадження моделі інвестиційно-інноваційної діяльності у виробництві. Це забезпечить формування конкурентоспроможної продукції, прискорить продуктивність праці, гарантує довгострокову перспективу ефективного виробництва. Інвестиційно-інноваційна модель розвитку галузі передбачає техніко-технологічну реконструкцію матеріально-технічної бази, а також підвищення економічної ефективності всіх учасників інвестиційної діяльності: держави, підприємств переробної промисловості, дослідницькі та наукові організації тощо.

5. Стратегічне планування підприємницької діяльності в переробних галузях значною мірою залежить від своєчасної та об'єктивної інформації та рівня її доступу.

З метою розвитку інформаційної інфраструктури інвестиційної діяльності компаній переробної промисловості пропонується створити на регіональному рівні самостійне формування інформаційний центр, завданням якого буде інформаційне забезпечення всіх учасників інвестиційного ринку, які бажають інвестувати. . безпосередньо в секторі трансформації. На базі інформаційних центрів можливе створення інтегрованих інформаційних систем, які об'єднуватимуть інформаційні ресурси підприємств галузі, регіону та суспільства в єдине інформаційне поле. У цьому випадку виробник і суспільство виконуватимуть симетричні функції як джерела, так і користувача інформації. Це створить основу для збалансування інтересів конкретної компанії та середовища.

6. Підприємства переробної промисловості належать до галузей, що найбільш динамічно розвивається, всього народногосподарського комплексу держави в цілому.

За валовою продукцією переробні підприємства займають перше місце серед усіх підприємств економічного сектору країни, але ще далекі від економічно стабільного стану за показниками матеріально-технічної бази, розвитку інфраструктури, техніко-економічними характеристиками, особливо за сировинними ресурсами. переробка та перехід на електронну систему управління виробничим процесом.

7. Моніторинг поточного стану інвестиційної активності підприємств переробної промисловості показав, що вплив держави як потенційного інвестора зменшується, а частка приватних капіталовкладень зростає, виникають нові інституційні структури, розвивається інвестиційна інфраструктура. створені: комерційні банки, спеціалізовані кредитно-фінансові інвестиційні інститути. Основним завданням на цей час є реорганізація економічних важелів управління інвестиційною політикою з метою збалансування роботи всіх її складових. На підприємствах переробної промисловості Черкаської області спостерігається зниження залучення інвестицій в основний капітал, хоча обсяги виробництва протягом останніх років стабільно зростають. Підприємства переробної промисловості, як в Україні загалом, так і в Черкаській області зокрема, є одним із найпривабливіших напрямів інвестування капіталу серед іноземних інвесторів.

8. Основними напрямками інноваційної діяльності на підприємствах переробної промисловості Черкаської області є: модернізація біотехнологічного процесу переробки сільськогосподарської сировини; модернізація умов зберігання харчових продуктів на всіх етапах транспортування сировини та готових до споживання продуктів, починаючи з першого прийому і до моменту потрапляння в руки споживача, з мінімальною втратою якісних характеристик та зниженням вартості продуктів. продукти переробки, включення у виробництво побічної продукції трансформаційних виробництв; розробка високоякісних і технологічно нових продуктів харчування; створення умов для кращого збереження харчової цінності та якості виробленої продукції; модернізація нормативно-методичних засад державного нагляду за виробництвом харчових продуктів та їх сировинної бази; створення сучасної інструментально-аналітичної бази контролю якості та безпеки сировини та харчових продуктів.

9. Концентрованим вираженням процесу управління є управлінське рішення, модель управління інвестиційною діяльністю підприємства являє собою управлінське рішення щодо прийняття інвестиційної програми підприємства. Результатом дослідження стало формування механізму стратегічного управління розвитку інвестиційної діяльності підприємств переробних галузей, який узгоджує етапи у процесах стратегічного та інвестиційного управління, дозволяє оптимізувати інвестиційні проекти у рамках інвестиційної програми підприємства. Використання пропонуванних заходів на практиці дає можливість підприємству з більшою ефективністю здійснювати управління інвестиційною діяльністю підприємства і зменшувати деякі з найістотніших і найбільш ймовірних економічних ризиків, поява яких пояснюється самим фактом залучення нових технологій у господарський обіг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ННУБІП УКРАЇНИ

1. Александрова В.П. Інноваційний розвиток економіки та напрямки його прискорення : наук. доп. / [Бажал Ю.М., Одотюк І.В., Данько М.С., Лапко О.О.]; ред. В.П. Александрова // НАН України; Інститут економічного прогнозування. – К.: Інститут економічного прогнозування, 2012. – 80 с.
2. Амоша О. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / Олександр Амоша // Економіст. — 2015. — № 6. — С. 28—34.
3. Бережной О.А. Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень / Бережной О.А. // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 9. – С. 26–29.
4. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2006. – 552 с.
5. Бланк І.О. Інвестиційний менеджмент : підручник / Бланк І.О., Гуляєва Н.М. – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2013. – 398 с.
6. Бондарчук І. Економічна мотивація іноземного інвестування в Україні / Бондарчук І. // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України. – 2009. – № 3. – С. 85–89.
7. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика : навч. Посібник / Борщ Л.М. – К.: Знання, 2005. – 470 с.
8. Борщевський П. Харчова промисловість України: сучасні тенденції та перспективи розвитку / Борщевський П., Сичевський М., Троян В. // Економіка України. – 2013. – № 8. – С. 45–49.
9. Вишивана Б.М. Управління інвестиційною діяльністю в Україні / Вишивана Б.М. // Фінанси України. – 2019. – № 10. – С. 82–88.
10. Гайдуцький А.П. Мотиваційні чинники міжнародних інвестиційних процесів / Гайдуцький А.П. // Фінанси України. – 2018. – № 12. – С. 50–57.
11. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації / Гойко А.Ф. – К.: Віра-Р, 2016. – 320 с.
12. Грідасов В.М. Інвестування: навчальний посібник / Грідасов В.М.,

Кравченко С.В., Ісаєва О.Є. – К.: Центр навчальної літератури, 2015. – 164 с.

13. Гуткевич С.О. Інвестування: пріоритети та ефективність / Гуткевич С.О., Корнінко М.Д. // Актуальні проблеми економіки. – 2020. – № 6. – С. 25–29.

14. Гуткевич С.О. Інвестування: теорія і практика: навчальний посібник / Гуткевич С.О. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2018. – 234 с.

15. Давиденко Н.М., Скрипник Г.О. Інвестування: підручник / К.: ФОП «Ямчинський В.О.», 2021. 460 с.

16. Давиденко Н.М., Буряк А.В., Скрипник Г.О. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України: монографія. Київ: ЦП «Компринт», 2017. 388 с.

17. Дорошенко Т.В. Сутність інвестицій як економічної категорії / Дорошенко Т.В. // Фінанси України. – 2017. – № 11. – С. 114–117.

18. Драган О. Основні напрями реструктуризації м'ясної промисловості України / Драган О. // Економіка. Фінанси. Право. – 2021. – № 11. – С. 3–6.

19. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навчальний посібник / Дука А.П. – К.: Каравела, 2017. – 424 с.

20. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / [Геєць В. М., Александрова В. П., Артьомова Т. І. та ін.]. — К.: Фенікс, 2013. —

1006 с.
21. Єрмошенко М.М. Аналіз і оцінка інвестиційних проєктів / Єрмошенко М.М., Плужников І.О. – К.: 2019.

22. Загорняк Н. Інвестиційна діяльність у харчовій промисловості в Україні / Загорняк Н. // Економіка України. – 2018. – № 2. – С. 47–51.

23. Закон України „Про інвестиційну діяльність”: За станом на 10 лютого 2005 року / Верховна Рада України. – Офіційне видання. – К.: Парламентське видавництво, 2005. – 18 с.

24. Карпінський Б.А. Інвестиційний клімат в Україні / Карпінський Б.А. // Фінанси України. – 2016. – № 7. – С. 139–148.

25. Ковальчук О.В. Концептуальні питання вдосконалення політики залучення іноземних інвестицій в Україну / Ковальчук О.В. // Проблеми науки. – 2019. – № 9. –

С. 17–22.

26. Колосов О. Деякі аспекти державного управління залученням іноземних інвестицій в економіку України / Колосов О. // Економіка України. – 2008. – № 11. – С. 27–36.

27. Крейдич І. Методологічні підходи до визначення ефективності регіональних інвестиційних проектів і програм. / Крейдич І. // Економіст. – 2021. – №6. – С. 52-57.

28. Крупицька О.В. Роль регіональної влади у процесі залучення іноземних інвестицій / Крупицька О.В. // Держава та регіони: Серія «Економічні науки». – Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ». – 2016. – № 5. – С. 153–156.

29. Крупицька О.В. Розвиток інвестиційної діяльності харчової промисловості в контексті європейської інтеграції // Вісник Львівської комерційної академії. – Серія економічна, випуск 20. – Львів: вид-во Львівської комерційної академії, 2020. – С. 212–218.

30. Кучеренко С.Ю. Інвестиційна привабливість олійно-жирового комплексу України / Кучеренко С.Ю. // Фінанси України. – 2015. – № 4. – С. 41–45.

31. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: навчальний посібник / Майорова Т.В. – К.: „Центр навчальної літератури”, 2012. – 376 с.

32. Мартиненко В. Інвестиції в інновації: проблеми та шляхи їх розв’язання / Мартиненко В. // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – К., 2015. – № 3. – С. 227–236.

33. Марцин В.С. Економічне регулювання інноваційної діяльності / Марцин В.С. // Фінанси України. – К., 2017. – № 5. – С. 44–53.

34. Мельник В.В. Міжнародна інвестиційна діяльність: навч. посібник / Мельник В.В., Козюк В.В. – Т.: 2021. – 249 с.

35. Мержа С.І. Інноваційна діяльність у промисловості: сучасний стан та напрямки активізації в Україні / Мержа С.І. // Актуальні проблеми економіки. – К., 2015. – № 9. – С. 155–159.

36. Мойсеєнко І.П. Інвестування [Навч. посіб.]. / Мойсеєнко І.П. – К.: Знання, 2006. – 490 с.

37. Музиченко А.С. Інвестиційна діяльність в Україні: навчальний посібник / Музиченко А.С. – К.: Кондор, 2017. – 406 с.

38. Остапенко О.С. Перешкоди для припливу іноземних інвестицій в Україну: проблеми і рекомендації економічної стратегії / Остапенко О.С. // Економіст. – 2009. – № 3. – С. 38–45.

39. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Заголовок з екрану.

40. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. / Пересада А.А. – К.: Лібра, 2012. – 472 с.

41. Поручник А.М. Венчурний капітал: зарубіжний досвід та проблеми становлення в Україні / Поручник А.М., Антонюк Л.Л. / Київський національний економічний інститут. – К.: КНЕУ, 2020. – 171 с.

42. Пшик Б.І. Інвестування підприємницької діяльності. Регіональний аспект дослідження: монографія / Пшик Б.І. – Львів: Львівській банківській інститут НБУ, 2015. – 275 с.

43. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: Монографія / За ред. З.С. Варналія. – К.: Знання України, 2017. – 497 с.

44. Сазонець І.Л. Міжнародна інвестиційна діяльність (з основами технічного аналізу) / Сазонець І.Л. – Запоріжжя: 2014. – 252 с.

45. Сичевський М.П. Стан та пріоритетні напрями розвитку харчової промисловості в Україні / Сичевський М.П. // Економіка АПК. – 2014. – № 1. – С. 38–42.

46. Стукач Т.М. Інноваційна складова сучасної аграрної політики України / Стукач Т.М. // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 11. – С. 121–128.

47. Федоренко В.Г. Інвестознавство [підручник]. / Федоренко В.Г. / 3-тє вид., допов.- К.: МАУП, 2014. – 480 с.: іл.- Бібліогр.: с. 470-472.

48. Харчова промисловість України: стан та перспективи/ Міжвідомча аналітично-консультативна рада з питань розвитку продуктивних сил / [Юхновський І.Р., Галицька В.В., Бондаренко В.М., Головіна А.С., Зінченко Л.І.], Під ред. Юхновського І.Р.– К.: ФАДА, 2016.– 339 с.

49. Череп А.В. Економічний аналіз: навчальний посібник / Череп А.В. – К.: Кондор, 2015. – 160 с.

50. Ястремська О.М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади: монографія. – 2-ге вид. / Ястремська О.М. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2018. – 488 с.

51. Яценко В. Структурно-динамічна характеристика олійно-жирової промисловості України та прогноз виробництва до 2020 р. / Яценко В. // Економіст, 2018. – С. 33–35.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України